

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
1962
ΕΤΟΣ Γ'
ΑΡ. ΦΥΛ. 30-31

Υπεύθ. Συντάκτης
ΧΑΡ. ΛΤΣΑΡΙΔΗΣ
Πλ. Διοικητηρίου 3
Τηλέφ. 28.170

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
ΕΤΒΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ
Θεσσαλονίκης
Βενιζέλου 20
Τηλέφ. 77 - 815

ΤΗΣ ΕΥΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ

Ένα σάλπισμα επιτακτικό, ένα είδος χαρμόσυνου αγγελίας προς τους άπανταχού της Έπικρατείας συμπατριώτας Ποντίους, μάς επιβάλλει να φέρωμεν εις δημοσιότητα με την πεποίθησιν ότι ικανοποιούμε τὰς δικαίας προσδοκίας όλων εκείνων οι οποίοι άνεγνώρισαν την Εβξείνου Λέσχην Θεσσαλονίκης, ως Πατριαρχείον των εν Έλλάδι Ποντιακών Σωματείων. Δικαίως άλλωστε διότι η Εβξείνου Λέσχη Θεσσαλονίκης έχει τίτλους πολλούς που την κοσμούν και ειλόγως καταλαμβάνει την εμπροσπουσαν θέσιν εις την πρωτεύουσαν τής Βορείου Ελλάδος, την πόλιν του Αγίου Δημητρίου, την Θεσσαλονίκην.

Έπανερχόμεθα εις την άγγελίαν και εξηγήσομεθα παρακατόντες: Η Εβξείνου Λέσχη Θεσσαλονίκης αποκτά την ιδιότητα της Στέγης της.

Είς τοποθεσίαν εν Θεσσαλονίκη, μοναδικήν, άνεγείρεται ήδη μέγαρον, εις πρώτον όροφον του οποίου, εντός άλλων, θα στεγασθ ή άναφερόμενον Πατριαρχείον, ο Όικος των άπανταχού Ποντίων. Όνειρον ύπερτριακονταετίας λαμβάνει σάρκα και όσθα.

Η ιδέα ώριμασεν, αι άντιξοότητες παρεκάμφθησαν, αι συνεχείς προσπάθειαι απέδωσαν, ο ψυχικός κόλοσος των εν Θεσσαλονίκη συμπατριωτών μας μαγνητισθείς από τα άδιάκομα κηρύγματα μας περί του Έιρου σκόπου, τής άποκτήσεως ιδιοκτητήτου Στέγης, συνεκλονίσθη και έσπευσεν γιγαντώσως έπωμισθείς το έργο. Συγκίνησας μάς συνέχει δια το κάλαντον που κούβει ή ποντιακή ψυχή. Ό κανών ότι ο πλούτος είναι σκληρός και άκαματος άντεστράφη από τούς συμπατριώτας μας, οι όποιοι άπέδειξαν κατά καιρούς την καλήν χρήσιν αυτού εις ποικίλλας περιπτώσεις.

Η κεφαλαιώδης σημασία του έργου συνίσταται εις την συγκέντρωσιν εν τη ιδιοκτήτω Στέγη της Εβξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης, όλων των αξιών, των φιλοδοξιών, των δυνατοτήτων όλου του παρελθόντος και ή επ' αυτού θεμελίωσις τής εις το μέλλον προόδου και τής άποδόσεως εις το στοιχείον μας τιμής. Η ιδιότητος στέγη της Εβξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης είναι πλέον γεγονός, πραγματικότης ιστορική, άγλάσμα των Ποντίων, δόξα του θρυλικού Πόντου, τιμή των ιδρυτών.

Η Εβξείνου Λέσχη Θεσσαλονίκης, το Σωματείον που συνεκέντρωσεν εις τούς κόλπους του την Πεμπτοσύνην του εκ Πόντου ξεριζωθέντος ελληνικού λαού και επεξετέλεσε την σκέπη της εις όλον τον Ποντιακόν κόσμον δια τής άκτινοβολίας της, έπισύρει προς έαυτήν ως όντως Πατριαρχείον, το ενδιαφέρον, την προσοχήν και τον σεβασμόν των ζωτικοτάτων των άπανταχού τής Έπικρατείας Σωματείων και των Ποντίων τής διασποράς, προσέφερεν εις το στοιχείον μας την αυτοπεποιθήσιν εις τας δυνάμεις τας όποιαις έγκλείει, επέτυχεν την προς αυτό εμπροσπουσαν άπόδοσιν έκτιμησέως. Παρεχώρησεν κατά καιρούς στέγην εις Δημόσια μορφωτικά ιδρύματα. Προσέφερεν ιδιοκτησίας εις εταγή δημόσια ιδρύματα. άξιας δύο και πλέον εκατομμυρίων δραχμών. Έτυχε τής δεούσης προσοχής δια την ποικίλην κοινωνικήν και μορφωτικήν της δράσιν. Από ετών δε μεμνησάσασα δια τούς νεαρούς θλαστούς των Ποντίων, ίδρυσεν δι' αυτούς τον Όικον Άπόρου Φουτητού. Προσέφερεν εις τούς άπανταχού τής Έπικρατείας και του έξωτερικού Ποντίους την εφημερίδα, το «Βήμα» ένα πραγματικό βήμα άνόδου των Ποντίων εις ύψηλούς όρίζοντας.

Η πολυσχιδής όμως αυτή, άξια παντός λόγου, έξωτερικεύσας τής δυναμικότητός της, έμελλεν επί μίαν τριακονταετίαν, από τής ιδρύσεώς της, να έκινη από Στέγην οχι ιδιοκτητην και κατά συνέπειαν οχι προς την ιστορίαν του Στοιχείου, την ιστορίαν τής Λέσχης και την πρόσφορον αυτής άντάξιον. Δόγοι κατ' άρχην ιστορικοί, λόγοι δικαιοί γόητρον και λόγοι θαλαπλοής πατριωτικής, λόγοι διεκδικήσεως του έργου τής Λέσχης και λόγοι άνταξίας προβολής, έπέβαλλον από τής ιδρύσεώς της την άνέγερσιν ιδιοκτητήτου δια την στέγασιν αυτής οικήματος. Την σκέπην τής ιδιοκτητήτου Στέγης έξοριζαν οι σημαιοφόροι Βετράνοι τής Ποντιακής ιδέας, οι ιδρυταί της. Ημείς είχαμε καθήκον επιτακτικόν να καταστήσομεν πιστόν θεματοφύλακα τής ύπαρξος ταύτης ιδέας και να γεννητοποιήσομεν όλον τον δυναμισμόν που διαδέχεται ή Ποντιακή γενεά. Άλλως τε, πώς οι τοιούτοι μεγάλων προγόνων συνεχισταί, οι τόσον έπιμελώς ακολουθούντες τα ίχνη των, θα ήτο δυνατόν να μην ένστερνωσθόν την ιδέαν, να μην τη πραγματοποιήσουν; Ούτω ο γρανίτης τής ποντιακής ψυχής έμελλε την φοράν αυτήν, να νικήσ η και τούτο διότι έσφυρηλατήσ η με το όνειρον τής ιδιοκτητήτου Στέγης κατανοήσασα την κεφαλαιώδη σημασίαν του έργου.

Επί κεφαλής του όλου έργου εδρίσκειται το Διοικητικόν Συμβούλιον μετά πλειάδος βετεράνων του Ποντιακού λαού τής πόλεως Θεσσαλονίκης και έτοι εντός 15 μηνών, είμεθα βέβαιοι, ότι θα τελεσθόν τα έγκαίνια του νέου πολυτελούς έντενκτηρίου των Ποντίων εις την πρωτεύουσαν τής Βορείου Ελλάδος. Με πρόσφορον καθρεπτιζομένην εις τα ύδατα του Θεσμιακού, από τον όποιον το πρώτον οι ξεριζωόμενοι Πόντιοι άντίκρουσαν εκ τού συνέγγους την μέλλουσαν Πατρίδα των, εις τον περιθλεκτον χώρον τής έπωνύμου του Σταγειρίτου φιλοσόφου Άριστοτέλους Πλατείας, και εις το μέγαρον Βυζαντινού και συγχρόνου άμα ρυθμού, θα έγκατασταθ ήμετ' ού ποδ ή Ιστορική, Έθνική, Κοινωνική και Πνευματική Στέγη του Πατριαρχείου των Ποντίων, έχουσα να έπιδείξ η θεία συγκυρία, το γαλανόν χρώμα τής παρά τα θεμελίαι του θαλάσσης, ήτις ένστερνώφουεν εις τον ύπνον της τής αυτοκρατορικής Τραπεζούντας. Έχουσα ιδιαιτέρως να άποδείξ η την Βυζαντινήν δια του οικοδομικού της ρυθμού άρχην, δια δε τής γειτονικής έπωνύμου του φιλοσόφου πλατείας, την πνευματικήν της σκοπιμότητα. Άλλα και κάτι σπουδαιότερον: Έδώ όπου έγεννήθη, ήνδρώθη και έδρασε, άγωνισθείς και μαρτυρήσασ εις τών επάλλεων τής Χριστιανικής πίστεως, την πόλιν του Αγίου Δημητρίου, έχει να έπιδείξ η και τον χριστιανικόν και κοινωνικόν της χαρακτήρα.

Η σημασία τής ιδιοκτητήτου στέγης τής Εβξείνου Λέσχης είναι κολοσσιαία, εις στενήν εύρισκομένην συνάρτησιν προς την σημασίαν τής ύπαρξος και του έργου αυτής ταύτης τής Εβξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης. Το έργο τής Εβξείνου Λέσχης, όμααδής μεγαλοπρεπών εκδηλώσεων εθνικών, πατριωτικών, κοινωνικών, θρησκευτικών, πνευματικών, μορφωτικών, φιλανθρωπικών, καλλιτεχνικών, εδρίσκει εντός τής Στέγης ταύτης την Βοτάν, από όπου έπιπορευόμεναι αι άκτίνες του φωτός της μέλλου να συνεχισάν, εις άντάρξ η πλέον ρυθμόν, τον φωτισμόν των ψυχών, την ικανοποίησιν του νοού, την έπιμέλειαν του πολιτισμού των Ποντίων άλλα και τής Έλληνικής κοινωνίας.

Το περικαλλές κτίριον επάξιον εις το κάλλος, την φήμην, και την μεγαλοπρέπειαν του έργου τής Λέσχης, άποτελεί κατ' άρχην το Ιστορικόν άνάκτορον των Μεγάλων Κοιμηνηών τής Τραπεζούντας, άνιστορηθέν σημερον το πρώτον, από του 1461 όπου των άπογόνων εκείνων, εις την διάνοιαν και εις την καρδίαν των Ποντίων, ο Βυζαντινός του ρυθμός και ή έπωνυμία του έντός αυτού Σωματείου, το μεταφέρουν παρά τα γλυνκα ύδατα του Εβξείνου Πόντου εις την μακρνήν αυτοκρατορικήν πρωτεύουσαν του Πόντου.

Η ιδιοκτητος στέγη τής Εβξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης, δεν θα άποτελή μόνον στέγην των άρχείων του μέχρι σημερον κατά δύναμιν επιτελεσθέντος έργου. Μέλλει να άξιοποιηθ ή ως Στέγη εργασιών εκτελουμένων ήδη και εργασιών μελλουσών να επιτελεσθόν, οχι πλέον εν τώ μέτρω των δυνατοτήτων, άλλ' εν τώ μέτρω τής Παμποντιακής ιδέας. Αι δυνάμεις, αι προποθέσεις, αι ζωτικότητες, αι άξια, τα όνειρα, αι ένγενείς φιλοδοξίαί, το κάλλος τής Ποντιακής ψυχής, αυτή αυτή ή Ποντιακή ψυχή, εδρίσκουν εις την ίδρυσιν τής ιδιοκτητήτου στέγης το κάπνοτρον τής άκτινοβολίας των. Οχι μόνον ιδέα, οχι μόνον ιδεολογία και όνειρα θραδέως προς πραγματοποιήσιν χειραγωγούμενα, άλλ' έργον θετικόν και εις επήκρον και ένώπιον όλων, εκ πηγής ύγειούς, εκ βάθρου στερεού, από φάρον τηλεγούσης, μέλλει πλέον να εκπορευέται προς τα έξω πάσα εις το έξής εκδηλώσις τής Εβξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης, ήτις εις έξέον οίκημα μέχρι σήμερον καλλονή, μη δυναμένη να χαρή την άληθή άξιοποίησιν των δυνατοτήτων της, άποκαθίσταται πλέον εις το άντάξιόν της οίκημα. Ός εις μέγαρον Πατριαρχικόν, ως εις αυτοκρατορικόν άνάκτορον, θα συγκεντρωύνται πλέον επί τώ αυτώ ο Ποντιακός κόσμος, οι προσβύτεροι μας, ήμείς οι άκολουθούντες τα παραδείγματα των και οι νεαροί θλαστοί μας εν Θεσσαλονίκη και οι άπανταχού Πόντιοι και οι φίλοι των, έπ' αγαθή αυτών, επ' αγαθή τής Έλληνικής κοινωνίας. Ός εις ύψηλόμενον θα ρίπτονται εν τη ιδιοκτήτω στέγη, αι ιδέαι, αι έχουσαι συνιστάμενην την άκατάβλητον Ποντιακήν ιδέαν δια να άναγωνεύωνται, να τυποιοιούνται, να γενικεύωνται, να μεταβάλλωνται εις έργα. Ός εις Έλευσιναικόν Ναόν, θα τελεταί μουσικώς εις την Στέγην ταύτην, άενάως, το μυστήριον τής άνεπαισθήτου άνδρώσεως του Στοιχείου, τής άνεπαισθήτου χαλυδώνσεως τής ποντιακής ψυχής. Ός εις Άδυτον αι των άειμνήστων Πατέρων ψυχαι, θα προσέρχωνται εις την Στέγην, εις καθήμενήν των τελετήν, παρακολουθούσαι το δικήν μνημοσύνην των αιώνων, το δια τής ύψώσεως αυτής ταύτης τής Στέγης, τελοήμενον έργα. Ός εις Έλευσιναικόν Ναόν, θα τελεταί μουσικώς εις την στήμιον, ο άνάδοχος τής παρακευμένης Πλατείας Φιλόσοφος Άριστοτέλης, θα παρακολουθ ή με την χορείαν των άειμνήστων Ποντίων σοφών και λογίων, την εν τή Στέγη ταύτη άνάπτυσιν του λόγου, του όποιου τόσον ήράσθησαν.

Η πολυτελής ιδιοκτητος Στέγη που θα στοιχίσ η 2.000.000 δραχμών, θα άποτελέσ η πέραν των άνωτέρω το καθήκην των έπερχομένων γενεών και άποτελεί ήδη την τρανοπήσιν άποδείξιν τής άνοδικής πορείας του Ποντιακού λαού, την έναρξαστήν άποδείξιν τής άνταξίας αυτού εις την κορυφήν τελικώς έγκαταστάσεως.

Το Διοικητικόν Συμβούλιον τής Λέσχης μας εν ιερῷ συγκινήσει, άπευθύνει θερμάς τας εύχαριστίας του εις τούς εδγυνώς προσφερθέντας να συνδράμουν το έργο, να έργασθόν και να προσφέρουν γενναιοφρόνως σοβαράν οικονομικήν ένίσχυσιν, ένστερνωσθέντες ούτω το έργο εν όλη τη έκτάσει αυτού. Και τώρα δεν μένει παρά να καταβάλομεν όλοι από κοινού κάθε δυνατήν προσπάθειαν δια να ιδώμεν συντομότεραν την εδλογημένην ήμεραν καθ' ήν με πλημυριούμενην από συγκλήσιν και χαράν την καρδίαν, να άναφωνήσομεν έντός τής ιδιοκτητήτου στέγης:

«Χαίρετε και αγαλλιάσθε αγαπητοί συμπατριώται, ο Πόντος άνεστήλωται!» Το όνειρον έγινε πραγματικότης!

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΙΑΓΧΙΔΗΣ
Πρόεδρος τής Εβξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης

Υπόδειξη του Γεροστάδη

Η "ΣΤΕΓΗ ΑΠΟΡΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ,, ΕΥΞ. ΛΕΣΧΗΣ

Αφού ή μόρφωση είναι το πολυτιμότερο αγαθό του σημερινού ανθρώπου, είναι άξιο παντός έπαίνου και συγχαρητηρών εκείνοι, που ίδρυσαν και συντηρούν τη Στέγη του άπόρου σπουδαστού. Άλλα με πόσες άραγε δυσκολίες συντηρείται;

Για να συνεχισθ ή το έργο αυτό και να στεγασθ ή ακόμα περισσότερων, πρέπει να το συνδράμωμε και ήμείς οι κάτοικοι τής επαρχίας; αλλά πώς; Τπάσχει ένας τρόπος με τον όποιον ο Ποντιακός κόσμος μ' εδχαρίστηση θα μπορούσε να δώσ η τον όβολό του, και ο τρόπος αυτός είναι ή όργανωση θεατρικών παραστάσεων ή μεταφορά ύμω των όμιλων από μακρινές περιφέρειες κοστίζει, και κέρδος δεν άφηνει γι αυτό πρέπει να επιδιωχθ ή κατάρτιση έρασιτεχνικών όμιλων σε κάθε περιφέρεια.

Γιατί ο λαός μας διψά από ψυχαγωγία (ποντιακών έργων), αφού κι εγώ μ' έλα τα 72 χρόνια μου δεν βαρύνομαι να καταβάω στη Βέροια, όσες φορές άκούω ότι παίζεται ποντιακό έργο.

ΤΟ ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΟΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ

ΤΟΥ Κ. ΑΓΑΘΑΓ. ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Έξήντα χρόνια συμπληρώνονται από το φθινόπωρο του 1902, όταν έγιναν τα έγκαίνια του αλημονήτου Φροντιστηρίου μας. Όταν το γυμνάσιον Τραπεζούντος, που ιδρύθη κατά τον ΠΗ' αιώνα, έγκατεστάθη εις το νέον του διδακτήριον, μεταξύ των πρώτων του Έλληνισμού εις μεγαλοπρέπειαν και όγνινην άξιαν. Ητο το καθήκην και το καμάρι όχι μόνον των Ποντίων, αλλά και όλων των όμογενών, που το εκαιμάριζαν με ένθνην ύπερηφάνειαν, όταν περαστοίκοι το άντίκρουζαν από την θάλασσαν, να ύψώνεται κατάλευκον και περικαλλές εις την παραλίαν κοντά εις τον Μητροπολιτικόν Ναόν του Αγίου Γρηγορίου. Τα δύο ιερά σύμβολα τής Χριστιανόσύνης και τής Έλληνικής Παιδείας, που διεφύλαξαν στα μαύρα χρόνια τής δουλείας την ένθνην υπόστασιν των άλυτρώτων.

Μετά εξήντα χρόνια από τότε οι λογισμοί των εκριζωμένων Ποντίων, στρέφοιαν εύλαδικά εις την άνάμνησιν των αλημονήτων ήμερών, που επέρασαν μέσα εις το γεραρόν ένκεινόν τέμενος των Μουσών, εις τον τηλεγύφρον, που εφώτισε επί αιώνας τα Έλληνόπουλα του Πόντου και έθέρμανε και ένδύναμονε την ψυχήν των, με τα Γυμνάσια και Άγυρουπόλεως και Ημιγυμνάσια, άστικά και δημοτικά σχολεία όλων των άλλων πόλεων, κομποπόλεων και χωριών του αλημονήτου Πόντου.

Ένθυμούνται την φιλομουσίαν και φιλογένειαν των πατέρων των, που με τόση συγκινητικήν προθυμίαν συνεισέφερον από το περίσσειμα, αλλά και από το όστέρημα των δια τον ιερόν αυτόν σκοπόν. Ένθυμούνται τον πατριωτισμόν των προκοιτών τής Τραπεζούντος, που άφίκαν επί μήνας τας εργασίας των και περιήλθον τας Έλληνικές παροικίας του Βορρά, δια να συγκεντρώσουν εις έζανον το ποσόν των 12.000 χρυσών λιρών δια το νέον διδακτήριον.

Ένθυμούνται την άμέριμον μαθητικήν ζωήν των μέσα εις την λαμπράν αυτήν σχολήν με 40 περίπου αίθουσας και άλλα δωμάτια. Μέσα εις το εδρύνχορον προαύλιόν της με το εκκλησάκι, που είχε την έπιγραφήν! «Άφετε τα παιδιά έλθειν προς με».

Ένθυμείται ο καθεύς αλημονήτους άναμνήσεις από την μαθητικήν ζωήν του μέσα εις το Φροντιστήριον. Ο γράφων ένθυμείται, την χαράν του όταν μικρούλης έμπαινε εις τας αίθουσας του, όταν έκανε γυμναστικήν κάτω εις την κλειστήν αίθυσαν και στην άμμουδιά, όταν έπαιζε στο προαύλιο και όταν άντίκρουζε από τα παράθυρα την γλυκήν θάλασσαν του Εβξείνου και τα καταπλέοντα άμύγδαλα.

Με την 60ην επέτειον του Φροντιστηρίου των, οι Πόντιοι διατυπώνουν μίαν γνώμη: Όπως εις το Γυμνάσιον Νέας Σμύρνης έδόθη το όνομα τής Εδδαγγελικής Σχολής εις άνάμνησιν του Γυμνασίου τής αλημονήτου Ιονικής πρωτεύουσής, να δοθ ή και το όνομα του «Φροντιστηρίου» εις το νέον Γυμνάσιον Καλαμαριάς, έφ' όσον αυτή ένθυμίζει κατά κάποιον τρόπον την αλημονήτον πρωτεύουσαν των Κοιμηνηών.

Και αν ο όρος «Φροντιστήριον» έχει τώρα διαφορετικήν έννοιαν, θα ήμπορούσε να χαραχθ ή κάτω από την έπιγραφήν: Γυμνάσιον Καλαμαριάς (Εις άνάμνησιν του Φροντιστηρίου Τραπεζούντος).

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΤΗΣ ΕΥΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΜΗΝΙΑΙΑ ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Συνομομα

Table with subscription rates: 1) Έσωτερικόν, Έσθια, Εξέμηνος, Δίμηνος, Κοινοτήτων, Οργανισμών, Σωματείων κλπ. Έσθια, Εξέμηνος, 2) Έσωτερικόν, Έσθια, Εξέμηνος.

Τετύθηνος Συντάξας Χαράλαμπος Λυσισθένης Πλατεία Διοικητηρίου 3 Τηλ. 28-170 Τετύθηνος Τυπογράφος Παναγιώτης Τσελεβήτος Περγάμνος Νικολάου 1

ΤΟ «ΒΗΜΑ» ΤΗΣ Ε.Λ.Θ.

ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΟΝΑΧΙΚΟΝ ΕΛΛΑΔΙ ΟΡΓΑΝΟΝ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΣΤΥΜΦΕΡΟΝ. ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΟΡΓΑΝΟΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗΣ ΕΠΙΦΘΗΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΩ ΠΟΝΤΙΩΝ. ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΜΟΝΟΝ ΣΤΗΝ ΤΑΙΚΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ.

Ποντιακή ποίηση

Η Τουπεζούτα 'πάρθεν

Τὸ πῶς ἐπέρανε οἱ Τούρκ' τὴν πόλιν Τραπεζοῦνταν στίνα κλαίω θὰ γράφῃ ἀπὸ τὴ δόξακι μ' ἕλ' ἀπεγνοῦνταν. Ἐφτὰ χρόνια ὕστεργιὰ ἀς σὸ ἦ Πόλ' ἐπάρθεν ὅσ' ἀ γλίνα τετρακόσια καὶ ἕξ' ἀ ξήντα ἔσαν ὁ Χορτοθέρις, κ' ἐμέσασεν, οἱ Τούρκ' ἐφανερῶσαν ὅσ' ἀ μαρὰ ἕξ σὴν Ἄνατολῆ, ἕξ ὄν ἔξακουσὸν τὸν Πόντον. Ἐρῶσαν ἐπερικύβησαν τὴν πόλιν Τραπεζοῦνταν ἀς σὴν ἔσαν καὶ θάλασσαν κ' ἀς ὀ βία τὰ μερόδες. Τὸ περιγιάλιν ἔωσαν πολεμικὰ καράβια κ' ἔτον καπιτάν πασὰς, ὁ μπέης ὁ Μαχμουῦτης ἀπὸς ἔτον χριστιανὸς καὶ ὕστερα ἔτοῦρκ' σεν ἔτον καὶ πρωτεξάδελφος, τ' ἄρχοντα τ' Ἀμυρούτσου. Ἀς σὴν ἔσαν ἐσάρεψαν τ' ἀσκήρια τοῦ Σουλτάνου κ' ἀς σὸν Δαφνοπόταμον ἔστειλεν τὸ σατράν' ἀτ'.

Οἱ Τούρκ' ἔρῶσαν κ' ἐγόνεψαν ὀδύρα ἕξ, σὰ κάστρια ἔσαν πολλοὶ οἱ ἀπιστοὶ, χιμάδες, μυριάδες, μερμηκὲς οἱ κοκκινοδράκ', δεῖσα οἱ Γεντισάροι, κ' ἀμέτροτοι πασιποζούκ' πολλοὶ καβαλλαραῖοι ἐσέκασαν τὸ γιλιόν, τὸ λυμάν καὶ τ' Ἐξώτ' χα κ' ἐθάλασαν κ' ἐρήμαξαν ὀλια τὰ συμοχώρια. Τράντα ἡμέρες πολεμοῦν, τράντα ἡμέρες κρούγ'νε τὰ κάστρα ἐτιγύριζαν κ' ἐχτάναν ἕξ σὰ πόρτας κ' ὀλον πολλὰ ἐντοῦνεαν ἕξ σὸ Μέγαν Καστροπόρτιν. Ὄντε τὸ κάστρον παρκαίται, ὄντε ἡ πόρτ' ἀνοίγει. Καὶ δὲ ἡμέρες ὕστερ' να, ἕξ σ' Ἀδγούστ' τὰ δεκαπέντε ὁ Μουχαμέτς γράφει γραφήν, μενὸ τὸν βασιλεῖαν — «Ἄν θέλεις νὰ μὴ κακοπαθῶν, τὸ Ρωμαῖκον τὸ γένος νὰ μὴ πάλαντε κ' ἐσείν, ἄμων τ' ἔπαθον ὀλλὸν νὰ σταματῶς τὸν πόλεμον νὰ παραδίης τὴν πόλιν δίγω σε λόγον τίμιον, μντίν ἡ θὰ ματούται».

Μοιρολοῦν οἱ Χριστιανοὶ ἀπέο' ἕξ σὰ ἐκκλησίας φροῦνταν καὶ οἱ καλοῦρ', φεῖν' ἀς σὰ μοναστήρια κ' ὁ Ἅγιος Εὐγένιος τὸ θάμαν ἀτ' κ' ἐποίηκεν. Ὁ βασιλεῖς ὁ Λαβίδ ὁ Κομνηνὸς ὁ Μέγας εἶχεν πολλὰ συλλόγισην τρανὸν τυραννησίαν ἐκάλεσεν τὴ Σύναξην κ' ὀλεν τὴ Δωδεκάραν ἔρῶσαν κ' οἱ πολέμαρχοι κ' ἀρχονταὶ Ἀμυρούτσου. Ἐκάστανε καὶ ἔκριναν τὰ λόγια τοῦ Σουλτάνου καὶ ἄλλ' ἔκριναν πόλεμον κ' ἄλλ' ἔκριναν εὐρήνην. Ἀμυρούτσους ἐπέσιμωνεν νὰ παραδίῃ ν' τὸν κάστρεν γιὰ τ' ἀπὸ ἄλλ' καυγίξ' ν' ἄτον καὶ ἄλλ' κατηγοροῦνε, ἄλλοι λένε καλὰ ποικεν κ' ἄλλ' λέν ἔτον προδότες. Ἐγόνεψεν ὁ Κομνηνὸς, τὴν βούλλαν ἀτ' ἐσέγκεν ἐδέχτανε τὴν Τούρκονος τὰ ψεύτικα τὰ λόγια ἐνοῖξαν τὸ Καστροπόρτον κ' ἔδωκαν τ' ἀνοίγαρα. Ἀς σ' ἔσαν πτόρταν ἔμπαρναν οἱ Τούρκοι Γεντισάροι κ' ἀς σ' ἄλλο πτόρταν ἔβγαζαν τ' Ἐλλεν' κα παλληκάρια κ' ἐπέγ' ναν ἕξ σὰ ψηλὰ ραχὰ ἕξ σ' ἄνθεν τὴ Ρωμανίαν.

Οἱ Τούρκ' ἄμων τ' ἐσέβαν ἐπάτεσαν τὸν δοκον ἔσπαξαν καὶ ἐρήμαξαν ὀλεν τὴν πολιτείαν. Ποῦ εἶν' τὰ λόγια τὰ καλὰ, ντ' ἔλεγεν ὁ Σουλτάνον; — «Λίγω σὲ λόγον τίμιον, μντίν ἡ θὰ ματούται. Ὅσους κ' ἐπέρεν τὸ μαγαζιό, ἔπεραν ἀτ' ἕσσειρι καὶ μοναχὸν ἐγλύτωσαν π' ἔξέβαν ἕξ σὰ ραχία. — «Ἄλλοι ἔμῃς καὶ βὰ ἔμῃς ἡ Τραπεζοῦντα 'πάρθεν! ἔτον τὸ μοιρολόγιον ἕξ σ' ὀλεν τὴ Ρωμανίαν. Οἱ Τούρκ' ἐγένταν ἀρχοντες κ' οἱ Ρωμαῖοι ἐσπλαθώσαν ἐγέντοντο αἰχμάλωτον τὸ Ρωμαῖκον τὸ ἔθνος ὁ βασιλεῖς ὁ Λαβίδ καὶ ὀλεν τὸ καλὰτ' ν' ἀτ' τὸ παλάτ' ἐγέντον γονάξ, τ' ἐγκλησίας, τζαμία καὶ πρῶτ' ἀς ὀλα ἔρπαξαν τὴν Ἁγίαν Σοφίαν. Οἱ Τούρκ' ἔρῶσαν κ' ἐγόνεψαν ναῖλλοι τὴν Ρωμανίαν παντοῦ ἔρῶσαν κ' ἐσέκασταν τὸ μαῦρον ἡ σκοτία. Ἡ Ρωμανία πέρασεν ἀνάθεμα τὸν Τούρκον! Ἡ Ρωμανία ἀν' πέρασεν, ἀνθεὶ καὶ φέρεν κ' ἄλλο».

ΔΗΜ. Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ (Σταυρωτός)

ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΟΥΜΕΛΑ ΜΕ ΤΗ ΣΑΝΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ ΚΑΙ ΡΟΔΟΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΗ

Πρώτα θὰ γράξω μερικὲς γραμμὰς γιὰ τὴν ἰδέαν καὶ τὸ κτίριον τῆς Μονῆς, γιὰ τὸν ἀναγνώστην ἐκείνω, πὸς δὲ διαβάσει τὴν Ποντιακὴν Ἐστία. Κατὰ τὴν παράδοσιν ἡ μὲ ἀπὸ τῆς 3 εἰκόνας τῆς Παναγίας, πὸς ζωγράφισεν ὁ Ἀπόστολος Λουκᾶς ἦταν ἀπὸ τὸ νῆος Μεγάλης Παναγίας τῶν Ἀθηνῶν, ὀνομαζομένη Παναγία ἡ Ἀθηνιώτισσα. Κατὰ τὸ 386 ἡ εἰκόνα πέταξε καὶ θροναῖστικε σ' ἕνα ἑσπῆριον γράφικῶς κολλήσας τὸν μικρὸν ποταμὸν, τὸν ὀνομαζομένον Τούρκικον ὀνομάσαν Μείρα-μὲν ἢ ντερεσὴ, ὀπλ. ποταμὸν τῆς μάνας Μαρίας. Τὴν ἰδίαν ὄψιν ὄρα διὰ τὸν ποταμὸν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Σωφρόνιος ἐκέντησαν γιὰ ἀνεύρεσιν τῆς εἰκόνας. Ἐξέδωσαν μὲ καράβιον τὴν Τραπεζοῦντα, ἀκολούθησαν τὸν ποταμὸν Πυξίτη καὶ ἔρπασαν κἀπὸ ἀπὸ τὸ σπῆλιον, ἄπυ ἦταν θροναῖστικῆς ἡ εἰκόνα. Ἡ εἰκόνα ὄμως ἦταν ψηλὰ, σὴν μέση τοῦ θράκου καὶ οἱ μοναχοὶ δὲ μπόρουν νὰ τὴ φτάσουν. Ἐνα ἔλατο ψηλὸ ἀπὸ κείνα πὸς ἦταν σὴν ὄψιν τοῦ θράκου λήγισε καὶ οἱ μοναχοὶ ἀνέβησαν σὴν σπῆλιον καὶ ἔβαλαν τὰ θεμέλια τῆς Μονῆς. Χρόνον μὲ τὸ χρόνον τὸ ὄνομα τῆς Μονῆς γίνεταν γνωστὸ καὶ πὸς μακρὰ, τὰ ἀπερῶματα τῶν προσκυνητῶν πολλαπλασιαζόμενα, ὄστε σὴν μέρες μᾶς ἡ Μονὴ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς σὲ κοσμήματα, βιβλία, χειρογράφα καὶ χρυσοῦλα πολιτεία, ἦταν κάτοχος καὶ πολλῶν κτημάτων σὴν περιφέρειᾳ (στὰ βλοῖα, οὐκίματα, χωράρια), σὴν Τραπεζοῦντα (πανδοχεῖο καὶ κατα-

στήματα), σὴν Πλάτωνα (ἐλαιὸν, κτήνη, κτηνοτροφία καὶ οὐκίματα) καὶ σὴν Ρωσία καὶ Μολδαβία (κτήματα). Ὁ ναὸς τῆς Μονῆς ἦταν ἔργο τοῦ 14ου αἰῶνος, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἱερὸ θῆμα πὸς ἔχεν ἀνακαινισθεὶ σὴν 1744. Τὸ δὲ τετραόροφον κτίριον πὸς χρησίμευε γιὰ κατοικίαν τῶν μοναχῶν καὶ φιλοξενεῖα τῶν πολλῶν προσκυνητῶν εἶναι ἔργο τοῦ περασμένου αἰῶνος. Ἐομιθώθηκε δὲ φορὲς ἀπὸ ληστές πὸς σκόρπασαν τοὺς μοναχοὺς, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ κάδε ἐπίμωσιν ἐπανδρώθηκε καὶ ἀνακαινίσθηκε καλῶτερα. Οἱ ἀπαιτούμενοι τῆς Τραπεζοῦντος παλαιολογίας τὴν εὐεργεσίαν ἡ ἐσκαμνίζοντας ἡ κἀννονας καινοῦργα προσθήκη κτίριον, ὄς τὴν ἀνταλλαγὴν δὲ σκόρπασαν τὰ χρυσοῦλα μὲ τὰ ὀπλοὶ εἶχαν χορηγίσει κτήματα ἡ εἶχαν κἀκεν ἄλλες δωρεὰς, οἱ δὲ Σουλτάνοι ἐπαύσαν τὰ προνόμια καὶ ἔκαμαν ἀπερῶματα, καθὸς καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς Μολδοβλαχίας. Ἐστὶ ἡ Μονὴ Σουμελά ἔγινε τὸ δικαιοῦτερον καὶ πλουσιώτερον μοναστήριον τῶν Πόντων. Ἡ Μονὴ χρησιμοποίηθηκε καὶ ὄς τάπος ἐξορίας τῶν μητροπολιτῶν ἐκείνων πὸς ἔχον πέσει σὴν δικαιοῦτα τοῦ Πατριάρχου, ὄπως τοῦ μητροπολίτου Τραπεζοῦ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κτίριον καὶ τὸν πλοῦτον τῆς μητροπολίτου Κιτίου. Ὁ Πατριάρχος, ὁ Γερμανὸς ἱστορικός, ὄταν ἀνέθηκε σὴν Σουμελά, γοητεύθηκε τὸσο ἀπὸ τὴ γύρω φάση ὄστε ἐργασε σὴν ἱστορίαν του: «Μιὰς ὄρας διατριβῆς ἐν τῇ ἑσκήμῃ καὶ γαλήνῃ τοῦ Κολυμνοῦ δόσαν, αἶρε τὴν ψυχὴν ὑψηλότερον καὶ λαλεῖ εἰς τὴν καρδίαν εὐλογότερον πρὸς ἐκείνους εὐσεβεῖς καὶ πλάκωτ' ἀκατήχητους καὶ κηρύγματα ἐν τῇ Ἀσίᾳ». Ὁ δὲ Γεν. Διοικητὴς (βαλῆς) Σιρὴ-πασὰς ὄταν εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὴν Μονὴν, ἔγραψε σὴν κἀβίκα: «Τοῦτο τὸ σμῆνον μοναστήριον ἀπερῶμενον εἰς τὴν Ἁγίαν Μαρίαν, ὀνομαζομένη εἶπε δὲ εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ κτίριου. Τὴν τέρψιν καὶ τὴν εὐχαρίστησιν ἕξ ὄν ἔσκαμνίζον ἐν τῇ ἐσκαμνίζοντας ταύτης δὲν θὰ τὴν ἐσκαμνίζον ἄλλοι, εἰ μὴ εἰς τὸν Παράδεισον, ὄν τὰ ἄγια βιβλία ὑπόστανται εἰς τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους». Ἡ Σουμελά καθὸς καὶ τὰ ἄλλα γειτονικὰ μοναστήρια τοῦ Περιοπεταίου καὶ τοῦ Βασιλειῶνος δὲν ἐξαρτῶνταν ἀπὸ τῆς γειτονικῆς μητροπόλεως, ἀλλὰ κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν (Πατριαρχεῖο). Ἀπὸ δὲ καὶ τὰ γύρω χωριά δὲν ἔχον μητροπολιτὴ δικὸν τους, σὴν μοναστήρια αὐτὰ ἔπυ διαπιστευμένη ἡ πνευματικὴ διακυβέρνησιν τῶν (χειροτονία ἱερέων, ἄδεια γάμου, διαζύγιον, κληρονομία, σχολεῖα)».

Καὶ τὴν τὸ κτίριον. Τὸν καιρὸ τοῦ Μητροπολίτου Χαλδίας Διονυσίου τοῦ Σουμελιώτη ὄρα σμῆνον τὴ Σαντα ἐξαρτῶμενη ἀπὸ τὴν Σουμελά, καὶ ἔγινε ἀπὸ τὰ πρῶτα τέκνα τῆς καὶ εἶχε διαδοχὰ ματαίει σπουδαῖο ὄλο κατὰ τῆς ἀντιδράσεως τῶν Μονῶν ἐναντίον τῆς προσάρτησιν τῶν περιφερειῶν τους (ἐξαρτῶν) σὴν γειτονικῆς μητροπόλεως (Τραπεζοῦντος καὶ Χαλδίας) πτόρταν καὶ Ροδοπόλεως τελευτήσας. Ἦσαν δὲ φυσικὸν νὰ ἐνδία φέρονται οἱ Σανταῖοι γιὰ τῆς ὑποθέσεως τῆς Σουμελά, ἀπὸ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς τῆς ἦσαν πατριάρχες τους. Τὸ κτίριον ἡ Σουμελά δὲν εἶχε ἐπικοινωνία μὲ τὴ Σαντα ἀπὸ τὴν ὄψιν τὴν χόρῃσαν ψηλὰ χιονισμένα βουνά, κ' ἀπὸ τὴν μὴν ὄψιν ἀντιπροσώπῃ τῆς ἦσαν πᾶσα, τὸν ὀπλοῦτον οἱ Σανταῖοι ὄνομαζαν πρωτόκλα. Στὰ 1591 ὁ μητροπολίτης Τραπεζοῦντος Θεοφάνης διεκδικεῖ μισοὶ σὴν ἱερὸν Σῶνοδο ἐπὶ ἐπὶ τῆς Μονῆς Σουμελά ἐνοικιασὰ αὐτὸν δικαιοῦματα πὸς σμῆναι ἐστὶ ἡ Μονὴ ὄς κάτε ἐξαρτῶνταν ἀπὸ τὸν.

Τὸ Μάιο τοῦ 1801 τὸ Πατριαρχεῖο ἀνέθεσε σὴν Τραπεζοῦντος Παρθένου ὄς ἐνοποδόχο τῆς Μ. Ἐκκλησίας, νὰ ἐπιτροπεύει, ἐπιστατεύει καὶ ἐλέγχει κάτε χρόνον τοὺς λογαριασμοὺς καὶ τὸν τῶν μοναχῶν στήριον. Οἱ πατέρες (μοναχοὶ) εἶχαν ἀντιληφθεὶ δὲ ἀπᾶτερος σκοπὸς αὐτοῦ ἦταν νὰ τὰ πᾶρ σὴν δικαιοῦσιν του. Ἐγροναν σὴν Μ.Ε. καὶ ἀπεκάλωσαν τὸν πραγματικὸν σκοπὸν τοῦ Παρθένου καὶ τὸν Ἀπῆλιον τοῦ 1802 αὐτὴ ἀνεκάλωσε τὴν ἐνοχί τῆς.

Τὸ Μάιο τοῦ 1810, τὸ Πατριαρχεῖο ἀνέθεσε σὴν Τραπεζοῦντος Τραπεζοῦντος καὶ Χαλδίας νὰ μεταβῶν σὴν Σουμελά αὐτοπροσώπως γιὰ νὰ ἐσκαμνίστησιν τὴν τάξιν καὶ νὰ ἐφαρμόσουν ἐπὶ τῆς διοικήσεως τῆς Μονῆς διατάξεις τοῦ σμῆλῶδος γράμματος Γρηγορίου τοῦ Ε' τοῦ 1798.

Φαίνεται πὸς ἔγιναν μεγάλες ἀνομιαίες σὴν Σουμελά, τῆς ὄψεως ὄμως οἱ διὸ μητροπολίτης δὲ πτόρσαν νὰ ἐξομολογήσῃ κ' αὐτὸ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1811 τοὺς ἔγραψε νὰ ἐγκαταστήσῃ σὴν Μονὴ τὸν πρω-

τοσύγκλο τῆς μητρ. Τραπεζοῦντος Γ. Δομινῆ. Ἀπὸ τὰ παραπάνω συμπεραίνουμε πὸς ὁ μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κατὰ τῆς συγγῆς ἐπισκέψεως του καὶ σὴν τρία μοναστήρια εἶχε διαπιστώσει ὄτι ἔγιναν παρῶντες καὶ ἀντινομονικῆς χειροτονίες μοναχῶν σχεδὸν ἀρραγματίων, γι' αὐτὸ καὶ τῆς κατήγγειλε σὴν Μ.Ε. Ἀπὸ τῆς ἔγραψε σὴν Μονὲς καὶ ἀπαγόρευσε τὴν ἐπανάληψιν παρομοίων πράξεων. Τὴν ἐνέργειαν ὄμως ἀπὸ τὸν Τραπεζοῦντος οἱ μοναχοὶ τῆς χαρακτηρίσαν ὄς ἀνομοφροντικῆς ἀπέβλεπε δὲ σὴν προσάρτησιν τους σὴν μητρ. Τραπεζοῦντος, καὶ ἀπὸ κοινὸν ἔγροναν καὶ διεφρόντησαν τὴν Μ.Ε. Φαίνεται ὄμως ὄτι ὁ Τραπεζοῦντος εἶχε μεγάλῃ ἐπάρῃ καὶ ἡ Μ.Ε. δὲν τοὺς εἰσέγκουσε.

Ἡ Μονὴ Σουμελά τὸν καιρὸ τοῦ ἱερομόναχου Μυθίου (ἀπὸ τὴ Λιβερά) πῆρε ἀπόφασιν νὰ ἀνακαινισθεὶ τὸ κτίριον, ἀνεγείρουσα μεγάλῃτερον καὶ πολυτέλειον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Σανταῖοι φημιζόμενοι ὄς ἀπίστοι καίστες, κ' αὐτὸ ἡ Μονὴ κἀλεσε τὸν πρωτοκόσορα Δημήτριον Τραπεζοῦ καὶ τοὺ ἀνέθεσε τὴν ἀνεύρεσιν αὐτὸς προσέλαβε δούσι μιστοῦρους χρειαζόμενους καὶ σὴν 1860 ἄρχισε τὴν ἀνεύρεσιν. Τὸ σπῆλιον ἦταν σὴν μέση ἑνὸς πελοῦρον καὶ ἀπᾶρτημον ὄρα ὄν ὁ πρωτοκόσορας δεμένους μὲ σμῆνον χόρῃ καὶ θεμέλια, οἱ δὲ μιστοῦροι δεμένοι καὶ αὐτοὶ ἐσκαμνίζον καὶ ἀνοῖξαν τὰ θεμέλια, καὶ μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ἔκριναν, ὄσῃτον ἰσοπέδωσαν τὴν βῆσιν, ὄπτε ἡ δουλειὰ τους ἔγινε πὸς εὐκολῃ. Τὸ κτίριον ὄμως δὲ σμῆν πᾶρῃθηκε εὐκολὰ, ὄχι μόνον διὰ τὴν τετραόροφον ἀλλὰ καὶ διὰ τὴ Μονὴ δὲν εἶχε ὄλα τὰ ἀπαιτούμενα κτήματα. Ἐξοκολοῦσθησιν ὄπτε ἡ ἀνεύρεσιν ἀρκετὰ χρόνια ἀλλὰ πάντα μὲ τὸν ἴδιον πρωτοκόσορα πὸς καὶ τὸ ἀπετέλεισε Ἄπὸ πτόρτε τῆς διάφορες ἐπισκέψεως ἡ νέος ἀνεγέρσεως καὶ μῆσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ μοναστήριον, οἱ μοναχοὶ ἀνέβησαν σὴν Σανταῖοις. Ἐστὶ οἱ σχέσεις Σανταῖς καὶ Σουμελάς ἔγιναν πτόσο στενῆς, ὄστε πολλοὶ Σανταῖοι ἀνάπτυξη (σχολεῖα), πὸς ἦτο ἐπι-

προτιμῶσαν νὰ καταθέσουν τῆς οικονομίας τους σὴν Μονὴ καὶ ὄχι σὴν Τραπεζοῦντος. Μερικοὶ φιλοσόφοι ἐξαρτῶντες πὸς ἐργάζονταν σὴν Πόλιν, πολλὲς φορὲς ἐνόησαν τὴ Μ.Ε. ἔγνῶντας νὰ καταργήσῃ τὸ ἐξαρτικὸν σύστημα (κατὰ τὸ ὄπτε ἡ Σαντα, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Μαδουά ἐξαρτῶνταν πνευματικῶς ἀπὸ τὰ μοναστήρια) καὶ νὰ συστήσῃ ἀπὸ τὰ χωριά αὐτὰ νέα μητροπολῖ. Τὸς μερικοὶ Τραπεζοῦντος καὶ ὁ μητροπολίτης βέβαια, ἔσπεισαν νὰ παραστήσῃ σὴν Μ.Ε. δὲν ἀνεγέρσεως ὄτι ἦταν ἡ συγγένειός τους μὲ τὴν ἐπαρχίαν τους, μὲ σκοπὸν σὴν ὄπτε νὰ ὄλοον χόρῃ σὴν μοναστήρια καὶ μάλιστα σὴν Σουμελά, πὸς εἶχαν πολλοὺς πόρους. Στὰ 1862 εἶχαν κερῶν οἱ ἐθνικοὶ κανονισμοὶ τοῦ Πατριαρχεῖου καὶ οἱ κἀκοικοὶ τῶν ἐπαρχιῶν κατέβαλαν ἀρκετῆς ἐνέργειες γιὰ νὰ ἐπιτύχον τὸ ποθοῦμενο καὶ τέλος κατὰ Μάιο τοῦ 1863 καὶ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Β' ἐξεδόθη ὁ συνοδικὸς τόμος, σμῆφωνα μὲ τὸν ὄπτε τὸ χωριὸν τῶν τριῶν ἐπαρχιῶν ἀπετέλεισαν ἰδιαιτέρῃ μητροπολῖ ἰπὸ τὸ ὄνομα Ροδοπόλεως. Ἡ Ροδοπόλις ἦταν ἐπισκοπὴ σὴν μὲσῃ τῆς Γεωργίας ἐκείνη σὴν ποταμὸν Φάσι (Ριὸν) καὶ σμῆρα ὀνομαζομένη Βαρτομέ. Ἀλλὰ ἡ Μ.Ε. ἔγνε τὴ συνθήκη σὴς νέες ἐπισκοπῆς καὶ μητροπόλεως νὰ δίνει τὸ ὄνομα κἀκοικῆς καταργημένης ἐπισκοπῆς ἡ μητροπόλεως, ἔσπαι καὶ ἂν ἀπὸ ἀπᾶτε ἐκατοντάδες χιλιόμετρα ἀπὸ τὴ νέα. ὄς ἀρχεῖα τῆς νέας μητροπόλεως ἔσπειλε τὸ Γεννάδιον Μασαλίδη ἀπὸ τὸ Μασαλίδη τῆς Γαλλίας. Μὲ τὴν ἰδέαν τῆς νέας μητροπόλεως τὰ μοναστήρια ἔχονταν πολλοὺς ἀπὸ τοὺς πόρους τους: τὴν ἔτῃσιν ἐσκαρὰ κάτε ἐγγαμοῦ (καπνιστῶν), τοὺς πόρους ἀπὸ χειροτονίας, ὄδεις γάμου, ἐκδοσὴν διαζυγίου, κληρονομίας. Πτόρτε ὁ ἀναγνώστης νὰ σμῆνωσῃ ὄτι, μολοντὶ τὰ μοναστήρια ἔχον ὄχι εὐκαταφρόνητα ἔσοδα ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας, ὄπτε δὲν ὄσπαυονταν γιὰ τὰ χωριά, ὄπτε κ' αὐτὴ τὴν πνευματικὴν τους ἀνάπτυξη (σχολεῖα), πὸς ἦτο ἐπι-

πεπαιστωμένη εἰς αὐτὰς. Ἐκτὸς οικονομίας τους σὴν Μονὴ καὶ ὄχι σὴν Τραπεζοῦντος. Μερικοὶ φιλοσόφοι ἐξαρτῶντες πὸς ἐργάζονταν σὴν Πόλιν, πολλὲς φορὲς ἐνόησαν τὴ Μ.Ε. ἔγνῶντας νὰ καταργήσῃ τὸ ἐξαρτικὸν σύστημα (κατὰ τὸ ὄπτε ἡ Σαντα, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Μαδουά ἐξαρτῶνταν πνευματικῶς ἀπὸ τὰ μοναστήρια) καὶ νὰ συστήσῃ ἀπὸ τὰ χωριά αὐτὰ νέα μητροπολῖ. Τὸς μερικοὶ Τραπεζοῦντος καὶ ὁ μητροπολίτης βέβαια, ἔσπεισαν νὰ παραστήσῃ σὴν Μ.Ε. δὲν ἀνεγέρσεως ὄτι ἦταν ἡ συγγένειός τους μὲ τὴν ἐπαρχίαν τους, μὲ σκοπὸν σὴν ὄπτε νὰ ὄλοον χόρῃ σὴν μοναστήρια καὶ μάλιστα σὴν Σουμελά, πὸς εἶχαν πολλοὺς πόρους. Στὰ 1862 εἶχαν κερῶν οἱ ἐθνικοὶ κανονισμοὶ τοῦ Πατριαρχεῖου καὶ οἱ κἀκοικοὶ τῶν ἐπαρχιῶν κατέβαλαν ἀρκετῆς ἐνέργειες γιὰ νὰ ἐπιτύχον τὸ ποθοῦμενο καὶ τέλος κατὰ Μάιο τοῦ 1863 καὶ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Β' ἐξεδόθη ὁ συνοδικὸς τόμος, σμῆφωνα μὲ τὸν ὄπτε τὸ χωριὸν τῶν τριῶν ἐπαρχιῶν ἀπετέλεισαν ἰδιαιτέρῃ μητροπολῖ ἰπὸ τὸ ὄνομα Ροδοπόλεως. Ἡ Ροδοπόλις ἦταν ἐπισκοπὴ σὴν μὲσῃ τῆς Γεωργίας ἐκείνη σὴν ποταμὸν Φάσι (Ριὸν) καὶ σμῆρα ὀνομαζομένη Βαρτομέ. Ἀλλὰ ἡ Μ.Ε. ἔγνε τὴ συνθήκη σὴς νέες ἐπισκοπῆς καὶ μητροπόλεως νὰ δίνει τὸ ὄνομα κἀκοικῆς καταργημένης ἐπισκοπῆς ἡ μητροπόλεως, ἔσπαι καὶ ἂν ἀπὸ ἀπᾶτε ἐκατοντάδες χιλιόμετρα ἀπὸ τὴ νέα. ὄς ἀρχεῖα τῆς νέας μητροπόλεως ἔσπειλε τὸ Γεννάδιον Μασαλίδη ἀπὸ τὸ Μασαλίδη τῆς Γαλλίας. Μὲ τὴν ἰδέαν τῆς νέας μητροπόλεως τὰ μοναστήρια ἔχονταν πολλοὺς ἀπὸ τοὺς πόρους τους: τὴν ἔτῃσιν ἐσκαρὰ κάτε ἐγγαμοῦ (καπνιστῶν), τοὺς πόρους ἀπὸ χειροτονίας, ὄδεις γάμου, ἐκδοσὴν διαζυγίου, κληρονομίας. Πτόρτε ὁ ἀναγνώστης νὰ σμῆνωσῃ ὄτι, μολοντὶ τὰ μοναστήρια ἔχον ὄχι εὐκαταφρόνητα ἔσοδα ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας, ὄπτε δὲν ὄσπαυονταν γιὰ τὰ χωριά, ὄπτε κ' αὐτὴ τὴν πνευματικὴν τους ἀνάπτυξη (σχολεῖα), πὸς ἦτο ἐπι-

ΑΠΟ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΤΟΥ Κ. ΓΡΗΓ. ΣΑΒΒΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ Δεκέμβριος ἐκεῖ σὸν Πόντο ἐλέγετο Χριστιανὰ ὄς τῆς καὶ τοῦ δόθηκε τὸ ὄνομα αὐτὸ, ὄπως φαίνεται, ἀπὸ τὴν ἐορτὴ τῶν Χριστουγέννων. Ἀπὸ τὸν μήνα αὐτὸν ἄρχιζει καὶ τὸ δυνατό κρὸν ὄπως λέγει χαρακτηριστικὰ τὸ δίστιχο: «Ὁ Χριστιανάρτς φέγ' τὸν κρόνον Νὰ σὰν ἐκείνον π' ἔχ' τὸν βίον».

Ἐκτὸς μικρῶν ἐξαιρέσεων ὄλοι σχεδὸν οἱ Πόντιοι κρατοῦσαν μὲ ἀσθηρότητα καὶ τὴν γνησιότητα τῶν Χριστουγέννων, τὴν ὄπταν καὶ θεωροῦσαν ἰσοδύναμη μὲ τὴν γνησιότητα τῆς Μεγ. Σαρακοστής. Τὴν Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν τὰ φαγητὰ ἀπαραίτητως θὰ ἦσαν γερόθραστα καὶ τῆς ἄλλες μέρες τρώγανε λαδερὰ καὶ κάποτε ψάρια, ἀπαγορευόμενα ὄμως ἀσθηρότητα τὰ γαλακτερά, τὰ ἀγνὰ καὶ τὸ κρέας.

Ἡ τελευταία ἐβδομάδα κατὰ τὸ κανὸνα ἦταν ἡ ἐβδομάδα τῆς νοικοκυράς, τότε ἀρχιζεν ἡ γεινική καθαριότης καὶ ἡ τακτοποίηση τῶν πάντων, τὸ ἀσέβηστος, τὸ σφουγγαρισμὸν, τὸ «σύλεμαν» ὄπως ἔλεγον. Ἐπειτα ἔπερε νὰ ἐτοιμαζόμενται τὰ φροῦτα, τὰ φροῦτα καὶ ἄλλες λιχουδιὰς καὶ ποτὰ. Καὶ κάτε μέρα καὶ νέες παραγγελίες πτόρτε τὸν σούζον, πὸς κάτε θρόδου μὲ τὸ ξεμπίλι γεμάτῃ, κωθαλοῦδες ἀγόνγιστα καὶ συνεαλῆσαν τὰ κενά. Ἀπὸ τὰ ὄρα θὰ ἔπερε νὰ ἐτοιμαζόμενται οἱ φροῦσες, γιὰ τὸ τὸν ἔτος ὁ καθένας θὰ ἔπερε νὰ φέρῃ καὶ κἀπὶ καινούργιο, δρος ἀπαράβατος. Ἀλλὰ τὰ καινὰ διὰ ἐρῶνταν σὲ ἀληθινὸ συναγεμῶ. Δύο, τρεῖς καὶ πέντε μέρες νοῦστερα, ἐγίνοντο οἱ σχετικῆς συμφωνίας καὶ καταρτίζονταν οἱ ὀμάδες. Καὶ παρῆς -

παρῆς ἀπὸ δύο, τρία ἢ καὶ περισσότερα παιδιὰ, ἀρχιζαν τῆς δοκιμῆς γιὰ τὸ ψάλλισμο. Κατὰ στρωσαν προγράμματα καὶ δραμολογία, ἐπελόγιζαν τῆς εἰσπράξεως πὸς θὰ ἐφαρμοστοῦσαν καὶ ἔκαμναν

Συνέχεια εκ του προηγούμενου

Μετά το πρώην γάμο, την Κυριακή πήραμε τον ανήφορο του Δρόμου απ' την ραμπάτα του χωριού και ανεβήκαμε στο βουνό που βρισκόταν με το γλυκό μυροδόλο άσρακι του και γυρίσαμε στην πλευρά του Τζιζέρε. Πέρασαμε το χωριόν 'Ελετζούκ και το ρεύμα με το περιφύριμα καλά πολλούς (πέστροφα) που άποτ' έφαιναν από το Κασογιάνο και φτάσαμε στον Τουρκικό μαχαλά Κάτω Φυτίανα το βράδυ.

Εκεί φιλοξενήθηκε όλη η συνοδεία του Καϊμακάμη την ώρα της Κυριακής προς την Δευτέρα και την επομένη κίνησε για το χωριό Χάψια. Περνώνας από τον 'Ελληνικό μαχαλά Φυτίανα διέπιστωσε τες ίδιες καταστροφές σε άλλην κάσπια και βεβαιώθηκε στην 'Εκκλησία. Σάν πέρασε όμως και απ' τον Τουρκικό μαχαλά και είδε ρυπαρότητες και στο Τζαμί ο Καϊμακάμη λέγει στον Μιλαζίμη «Χά! μάλ'ετ κι, νε Ουρούμ με Μιουλεϊμν τεά π'λερίσιν» (Νά έθνος που ούτε Ρωμιοί ούτε Μουσουλμάνοι μπορείς να τον πής) και συνέχισε. 'Ας έρθη δ' Σαμπρ' άφεντης τάρα να 'δ'η την κατάσταση του χωριού του.

Δεν άργησε να ξεκινήσει για το Χάψια, την μέρα 'κείνη, Δευτέρα, ή άποστολή, και έθροσε το μαστιχέρι όπου σε μία πάνω κάτω άρα προώθησε τους έπιδρομείς που το λεηλατούσαν και γύρισε πρώτα και μέσο του Παρχαριού (θερτόρι) της Αδριατικής κατέβηκε στο χωριό που βρίσκεται στο άκρην όσημό του ποταμού Σίβης (Τσίτες) και όπου έρθη με τον Τζαντάρη Κομαντάνη Ραούφ-μπεη με την συνοδεία του σε άρασι για ή λιποτάξεις και άλυπτακτους Ρωμιοίς στρατοδύμιους.

Στο μεταξύ όμως από το χωριόν Φυτίανα έδοποίησε την πολιτοφυλακή με τους συνδέσμους να γυρίσουν

ΘΛΙΒΕΡΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Μία πτυχή από τ' άτελείωτα δεινοπαθήματα των Έλλήνων του Πόντου κατά τον πρώτον Παγκόσμιον Πόλεμον

ΤΟΥ Κ. ΑΝΑΝΙΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

σπίτια τους εύχοριστάντας τους, ο Καϊμακάμη για την πιστή εκπλήρωσι καθήκοντος. Το μικτό χωριό Αύλιανα όπου φτάσαμε την Δευτέρα βράδυ δεν είχε καταστροφές γιατί προστατεύθηκαν οι Ρωμιοί από τους Τούρκους γείτονάς τους. 'Εκεί φιλοξενήθηκαν πλουσιοπάροχα στο μακαριτή Παπα 'Ανδρέα, όπου παρουσιάσθηκε κατά υκτερινές άρες στον Καϊμακάμη ο Ραούφ-μπεης και του άνεκόνισε τον σκοπό της άφίξεώς και άρδέσεως και ότι οκέπτεται να ημπολήσει τα σπίτια των άλυπτακτων και μερικόν λιποτακτών Ρωμιοίν αν δεν παρ' ρουσιάζονται την επομένη να πάρα-δοθούν.

Την άπόφασι του Ραούφ-μπεη άκουσα με άμνησια. Σάν άπεχώρησε όμως, έξουδενώσαμε την άμνησια μου ή ειρωνία του Καϊμακάμη για τον Ραούφ-μπεη, που έλεγε στον Μιλαζίμη. «'Εμπρ ήτιος έδ' γίκακα τζακ» (Διαταγές κάνει. Σπίτια θα κάρη)....

Από ύωρις την επομένη Τρίτη το χωριό άναστατόθηκε με τες άπειλές του Ραούφ-μπεη, ότι θα κέρψη σπίτια ως άτου κατάρθωσα και δια της άδελφής του πεθερού μου να ετοιμοθήσεται. Σπίτια δεν πρέκειται να ημπολήσεται. Μονάχα προσοχή να μην παραδίδεται κανένας και βλάνεται από ένα πόντο, άλλόκληρη ή κλάση.

Μάταια όλη την ήμέρα άπειλούσε ο Ραούφ-μπεης και πείσε τον μικτόρη και τους άγάδες. 'Η άδισφο-

να, γιατί το χωριό τους μόνο δυ άρες άπειλε από το χωριό μου Κορώνιζα, και ή δυστυχία που παρουσιάζον ηταν θλίβερη. Σπαραξικάρια όμως ήταν της Κυριακής Σάββα Χατζή-λεφτέρ, άρχοντικής οικογενείας του Μαυρανα, που σαν συγγενής από τον πρώτο γάμο της με τον έξοδελφο και άσοκαλό μου άείμνηστο Πέτρο Βραχιώδη, που θύλοντας να με προσφέρει γάμο, παρουσιάζε στο τραπέζι, με θλίψη βέβαια, άρασιμνη τσανακίνα χωρίς άδελφι, χωρίς π'λαγίρη, αλλά και χωρίς φωμί. 'Αν και δεν ήταν άρασι για φαγι, τίμησα το τραπέζι της και γυρισα στον Καϊμακάμη με πόντο και του άπεικόνισα την κατάσταση. Ζήτησε, και σαν του έβρασε το 'ετερκί» κρέπτε μονάχα ένα κοττόπουλο. Και τ' άλλα έδωμάτα από άρη του φούρου τυρί και φωμί που φρόντισε ο Παπανδρέας απ' την Αύλιανα να έφοδίσαι, μου παράρρησε και τής τ' ήγη με μεγάλη συγκίνησι από τον άλτρουισμό του Τουρκού Καϊμακάμη για να της προκαλέσω και της άύσυχης έκείνης γυναικείας δάκρυα άναστροφής, που κ' έμένας δεν άφήκα άπλημύριστα τ' άμάτια. — 'Απολι-θωμένη όμως όπως κατάντησε ή ψαχή μου από τες πολλαπλές θλίψεις που δοκίμασε, δεν άργησε μετά την άπο-χώρησι μου από την συγκίνησι έ-κείνη 'η άποκαρύνεται και ή σκέψι μου από την δύστυχη συγγιή μου και να άπασφαλείται με το άπρόχωρητο.

Από του Μαυρανα την ίδια μέρα κατέβηκαμε στο χωριό 'Αδυσσα που έ λάρχησε λεηλατήθηκε, και άνασυγκρο-

τήθηκε με την έπάνοδο των κατοίκων στα σπίτια τους. 'Εκεί Καϊμακάμη, Μιλαζίμη, και συνοδείες με το πρόσχημα ξεκούρασης περπάτησαν τρεις μέρες. Τετάρτη, Πέμπτη και Παρασκευή για να καταπτεύσουν από το ποτάμι Τσίτες (Σίβη) με είδικές άποστολές, την κατάστασι στα ποτάμια Τζιζέρε και Κιομαριού. Στο διάστημα αυτό εφχα και έγω σχετική έλευθερία να ήσταλάσω στο σπίτι της πεθεράς μου και να παρουσιάζομαι κάπως επιμημημένος. 'Από ύωρις το Σάββατο κινήσαμε για το Ρωμείο χωριό Κορκωτά, όρομολόγι που δεν ημπορούσε να εξηγησώ γιατί, το χωριό αυτό, από την άρασι που κατέχε, ούτε είχε, ούτε ημπορούσε να έχει έπιδρομείς. Ούτε δε και άργάτερα έμαθα σχετικά με τον σκοπό της έπίσκεψης στο Κορκωτά. 'Όπως όμως κι αν είχε περάσαμε την ώρα του Σαββάτου προς την Κυριακήν έ-κεί με έκαστη περιποίησι σε καλοεπιπλωμένο σπίτι. 'Εκεί έδωξάμε ο Καϊμακάμη και για άλλη φορά τον άναστροφισμό που για την πολιτεία, τη καθαριότητα και την ηρησότητα στο σπίτι έκείνο όπως και στην 'Αδυσσα θαμαζόντας και την υπήλωσι είδικά που είχε προέλθει Ρούσικη.

Την άλλη μέρα Κυριακή έπιστρέψαμε στην 'Αρδσσα για να καταλάβη ο Καϊμακάμη την έβρα του κ' έμεις και οι στρατιώτες τες ύπερσείες μας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατά την άποστολή του αυτή ο

Συνέχεια εκ του προηγούμενου

Τόν 'Οκτώβριο μήνα του έτους 1918 γίνεται ή κατάληψι της πόλεως Βατούμ από τους συμμαχούς, υπό τας κατωτέρω συνθήκας. 'Αφού έγινον α σχετικά έτοιμώσαι και αί διαμεριθεύσαι διασπαρματώσαι μεταξύ των παλαιών κατοχών Τουρκικών και των νεοάδων συμμάχων, υπεδιόδοθη ή Τουρκική σημαία και πολεμίδοχη εις τους συμμαχούς ή διοικήσιν της πόλεως.

Αί συμμαχικοί άρχαι ήρχισαν να άφοπίζον τον Τουρκικόν στρατόν παραδιδόναι τον όπλιόνον του προς συγκέντρωσι εις άριστέας άποθήκας υπό τον έλεγχον των συμμάχων. Τους δε στρατιώτας άφού τους επέδωκαν να καθαρώνται τας έντός του λυμένω επί των κρηνηθών άκαθαρσίας των — διότι καθ' όλον το διάστημα της κατοχής των είχαν άπονομήσασ τας άποθήκας του λυμένω — και ή φουράρι μη υφίστασαν άλλον άνθρακινόπινοντρον τρώσαν να κέρη την ανάγκην της έξοκαλοβούσε από καιρού να φρονιζή τα κρηνηθώματα του λυμένω χωρίς να έλέγχεται από κανένα άνάτρον.

Και έτσι όταν έβλεπε άνάλαιδη αί σύμμαχοι και είσαν την άνάστροφον αυτήν πράξιν των, τους ύπερσεύσαν να τ' άκαθάρσιον και ύστερα να φύγουν, όπως και έγινε. Είνα άλλόπει ότι ή τόπος είχε άρμόσιμα από τα περιττώματα και κατόπιν έότια μολύνεσαν. 'Ετσι είχε λήσει το άδρον τέλος της κατοχής του Βατούμ από τους Τούρκους.

Δεν είχε περάσει καιρός και ή επισημώσι της πόλεως είχε άλλόπει και από την ημπούσι και την όλιγοσύν ημερίδα που έπέρασε, ήρχισε να διαμετράται άρτος λευκός και έσπορής της δόν πληθυσμόν. Αί έργασίαι σάν τ' άρχον ήρχισαν να άναυλώσονται, αί συγκοινωνίαι επανέληθησαν και αί διάφοροι πρόσφυγες επανέκμητον εις το Βατούμ. 'Ο λιμνη της πόλεως κατελείθη από πολεμικά και διάφορα άλλα βοηθητικά και έμπορικά πλοία. Τας δια θαλάσσης συγκοινωνίας επανήρχισαν τα πρακτορεία των και ένας μεγάλος όρασιος και μία καινούριον ζωή ήρχισαν να δημιουρηθή εις την πόλιν. 'Η έλευθερία και ή καλή διοικήσι επανέφρασαν την έμπιστοσύνην και έδωσαν το θάρρος εις τους διάφορους έπιχειρηματίαι, να άνοιξουν έργασίαι με το έξοτερικόν.

'Εν τ'ω μεταξύ τα συμμαχικά στρατεύματα είχαν προχωρήσι προς την Τιφλίδα, και κατέλαβον το Βακού με τα πετρεύσια. Μετά την όλοκήρωσι των κατοχής και του άποκλιμώτου των έθρικόν δυνάμεων, ήρχισε να τακτοποιή και το έσωτερικόν έμπόριον, και να γίνονται εξαγωγαι σάν τ' άρχον εις μεγαλύτερον κλίμακα, πετρέλαια, μαγκνήζα, κομποί άνθρακόν δια ζύλιον, γλυκοκόλλοι, άρασι, γουναρικά και διάφορα άλλα είδη όσα και τόπιτες, μεταξωτά, μέταλλα κ.τ.λ.

Τα δε καταστήματα της πόλεως είχαν ήδη γερσίσι από παντός είδους έμπορεύματα άποικιακά, είπον φοιχισμού όφάσματα και είπον πολυτελείας. 'Η πόλις είχε πέρασιν όλην την παλαιάν της ηροφήν. Οί άσχερον οι γένει άπερφορησαν εις διάφορους έργασίας είτε έντός του λυμένω είτε και εις διάφορους επιχειρησιν. 'Αλλά δυστυχώς μετά την προσορπισιν αυτήν ηροσίαν, όπως συνέβησε συνήθως τότε, ήρχισαν να σημεύονται άρισμένα κρούσματα και να παρουσιάζονται κάποια σκοτεινά νέφη εις τον όρίζοντα. Αί άλλόπειληποι συγκρούσεις αί άνωσώσαι εις το έσωτερικόν της Ρωσίας, είχαν έφέρει μίαν σύγκρησι και άναστροφην. Οί έξογεργασίαι διεκδικούσε από τους συμμαχούς την κατοχήν της πόλεως, άστρόν με τους άναρχισμούς το δικαιοσύνη και να τους παραχωρήσιν ή μεταφοράν των και ήρχοντο τα πλοία με τους παραδιδόνον, αού ή ήσαν και τελείως εξητλημένοι διότι ή τύπος και ή φέραι τους είχε καταντήσιν πλέον ρήν.

'Αναμνήσεις από τ'α περασμένα

ΤΟΥ Κ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΗ (Καβάλα)

ήρεμια του πληθυσμού. 'Η 'Αγγλική οικισμός με έπαμνημονεύσαι προκηρύξεις και με έκτακτά μέτρα επεχειρήσε να επιβάλη την τ'αίν όμ' έόσθη άσούσαν να το κατάρθωσιν. Την υκτα επενομήσανοντο τα έπεισόδια χωρίς να οηνορούν να συλλέξουν τους πρώται τ'αίν.

Οί 'Αγγλοι είχαν άπογοητεθί και τέλος έβρασαν την άπόφασιν μαζί με τους άλλους συμμαχούς να άναγορψούν εις τους Γεωργιανούς το δικαιοσύνην της αυτοδιοικήσιν της περιφέρειας και της πόλεως. Είχε ήδη έπίσημος τελετή, άφού είχαν φθάσει από την Τιφλίδα με τ'αυτοκίνητα βαγόνια επανωσώσθη παραδιδόν' λεγόμενα περί τας 15.000 χιλ. στρατός με έρωσής σημαίας και τους έπισήμιους.

'Εκεί εις το φρονιζέσθαι της πόλεως, όπου ήσαν άρητημένοι επί των βόκων αί σημαίαι των συμμάχων και πορτατεύομενα συμμαχικά στρατεύματα και πλήθος κόσμου, έόσθη το σύνθημα με άσπλητον και ταυτοχρόνως ύπερτάθησαν αί συμμαχικαί σημαίαι και ύψώθη ή Γεωργιανική σημαία με την παρουσία των όπλων. Κανονισμός εις τον ηποδιδόνον που ήσαν έμπροσθεν του 'Αγιου Νικολάου έχαστερον έπισήμιους το χωριό μόνον γενούσ της ήμέρας. 'Ετσι λοιπόν άνετέθη εις τους Γεωργιανούς το δικαιοσύνη της αυτοδιοικήσιν και ή τόπος ως δια μαγείας ήρθεσιν και έπαυαν τ'α έπεισόδια και αί δολοφονίαι.

'Αλλά δεν έπέρασε πολύς καιρός και νέα σκοτεινά σημεία έφανώσθησαν εις τον όρίζοντα και νέα τάσι μεταναστευτική έδημιουργήθη. Οί Πόντιοι του Κόρς, 'Αρτοχάν και 'Αρτίβην έσηκώθησαν λόγω του έπικινώτου της καταστάσεως, διότι έπρόβλεπαι οί Τούρκοι με άξίωσις εις κατ'αλλάβον τ'α παραμεθόρια αυτά τμήματα του Καυκάσου κατόπιν συνθήκης με τους Μπλοσβετίκους, οί όποιοι κατ' ή συνθήκην όπως έλέγετο του Πρέστ - Λιτοφσκ είχαν πορταχωρήσει αού εις την Τουρκίαν παραδεδόντες την νέαν ταύτην όροθετικών γραμμών.

Τοιουτοτρόπως οί όμογενείς του Σορ'η - κομ'ισ, Κόρς, 'Αρτοχάν και 'Αρτίβην, ήρχισαν να κατέκωνται όμαδικώς είδοντες εις άρισμένα σημεία μάχης με τον έχθρον και κατόπιν πολλών έμπροσθιν που κατέβαλλον αί 'Αρμενίαι και οί Γεωργιανί, έφρασαν τμηματικώς εις Βατούμ πρόσφυγες, με πρόθεσιν να μεταναστεύσιν εις 'Ελλάδα. 'Εκεί εις το Βατούμ έγκατεστάθησαν προσωρινώς εις διάφορα στρατώνες και άποθήκας ως και εις παρατήρηματα του τελωνείου. 'Η μακρά όμως διαρκεία των διαπραγματεύσεων προς μετανάστευσιν με την 'Ελληνικήν Κυβέρνησι και κατόπιν ή τόπος μεταφορής των τους έχει δημιουρησεί μίαν άλλωσιν και τελείως εξητλητικήν κατάστασην. Αί άσθενείαι, αί ταλαιπωρίαι και αί στερησίαι, τους είχαν εξουπλήσει τελείως. 'Η άνεργία και ή πρόπσι της ζωής και ή έλλειψις κάποιας ύγιεινής και καθαριότητας καθώσ και ή άνεκεία, συνέτειναν να άποεκακώσθη οί ταλαιπωρούσ αούδός, μερικοί ήρχισαν να έπαναστατήσονται εις την Τουρκίαν όπου ήσαν όστι έτι είσαν ήρωον την κατάστασιν και σύμφωνοι με τα διεθιδώμενα δια της άπελευθερώσιν του Πόντου δε ήμπορούσαν να εγκαταστάσθουν έπει άριστότητος. Και κατ' άρχάς δεν παρουσιάζεται κομμια άντιτιβόσις αέ μέρσιον των Τούρκων, άρτόρησε όμως ήρχισαν να παρουσιάζονται άριστοτική προσηκίαι και άνατίβησις έμπροσθιν αέ Ρωσίας. Με την παρουσίαν δε του 'Ελληνικού στόλου και του 'Ερωρού Σταυρού τα πράγματα ήρχον να χύνουν την ήρωον μορφήν των και να παρουσιάζονται κρούσματα και να γίνονται έπεισόδια.

Κατόπιν όμως της ήττης του Κολτασικαί και της επικρατήσεως των 'Ερωρών οί όποιοι άκατασχέτοι ήρχισαν να βουδίζον προς Νότον και τμηματικώς να καταδιδόν εις τας πόλεις της Νοτίου Ρωσίας, έξοκαλοβούσθη δε να φθάσουν εις τας παραλιακάς πόλεις της Μαύρης θάλασσης, άπειλούστας ή ή και τους συμμαχούς.

'Γενικός άναστροφισμός μες κατέβηκε και ή άπειλή της καταλήψεως της Γεωργίας, 'Αρμενίας και 'Αζερμπαϊτζάν ήμερα ή ήμερα επληρώθη, ή προπαύση είχε ελεγχώρη παντού και οί όλοι του Καυκάσου ήπρηθσαν, εις δύο παραστάσεις και ήπρηθον το έμφυλιόν πόλεμος.

Κατ' έκείνην την εποχήν είχα άναχωρήσει δια το Πόντι με τον Ιωανναίω την Τοχμαζιάν, παλιόν φαρμάκ και γνώριμον του τόπου και των έθλιων αούτου. Με κυβερνητικόν άποστολήν άναχωρήσαμε από το Βατούμ δια το Πόντι και μετά διαδρομήν όκτώ άρών περιπόλ, κατ' ή τ'α βράδυ, πέντον σφοδρό άνέμω από τα ύψώματα της πόλεως, μετά κόπον κατάρθωσαμε να ηπρηώσασ εις τον λιμένω. 'Η σφοδρότης αούτου του άνέμου (καλάς) επικαλομύει έπιτοπίους (άνετολικώς άνεμος, λεβάντης), έφρασε δυσκολίας εις τας εισπλάσεις πλοία και πολλούς άρασι έπρεπε να βοηθήσων ρωμολικά δια να καταρδύσων ύστε να προσδοήσ επί των κρηνηθώματων του λιμένω.

Νοσταλγικές συγκινήσεις

ΑΠΟ ΕΝΑ ΠΡΟΣΦΑΤΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΣΤΗ ΓΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ

Μία μικρή άνδοθήμη από 'Παναγίας άόκρως, τ'α κίτρινα, κοκκιωτά, άμύραντα άνθη των Ποντιακών βουνών, που μες έβρασε το καλοκαίρι από την άλημνήρησιν γενέταισαν πέντε έπισκέπται της συμπατριώται μας, έδωσαν την ψυχή μας με νοσταλγική συγκίνησι. Το έρωμά τους μάς ήλθε σάν ένας μακρινός χαίρεταις από τις άμορφες βουνοπλαγιές των παιδικών μας χρόνων. 'Η γενική έντύπωσι των συμπατριωτών μας είναι: 'Ερείται και χαλάσματα παντού, όποι άνήσαν άλλωστε τα έλληνικά χωριά του Πόντου, άγνωστοί οί τόποι μας κάτω από τη μούρη καταστροφής, που τους έκπέσασε. Και σ' όλη την εκοσμήσθη διαδρομή τους στην 'Ανατολή άνελογίζοντο πάντοτε: 'Ελλάδα και πάλι 'Ελλάδα, άγνωστή Πατρίς, με την ήσυχή και χαρούμενη ζωή.

Παρατίθεται σύντομα ή άφήγησις του κ. Μιχάλη Λειδοπόπου από την 21 'Ιουλίου από την Θεσσαλονίκη με πούλμαν. Οί Παναγιώτης Σαητριώδης, Παναγ. Τσοχογυδής, Μ. Τελχιώδης (από το Ρουστάν) και Μιχ. Λειδοπόπουλος (από την 'Ιμερον) στην 'Ανατολή ήσαν παρητηρήσαμε, ότι ή κολλιέργεια γίνεται με τα παλαιά μέσα, βόδια και θημιονεί, μηχανήματα δεν φαίνονται. Στην Κωνσταντινούπολη, έκτός από το Σταυροβόμι, με άλλα τμήματα της ερωκρόνται σχεδόν στην παλαιά κατάσταση. Και βόλια υκτώσται, αλλά συμβαλλόνται κατά όπτιαι τους δια λόγους άσφαλείας. Με πούλμαν πάλι έφτάσαμε σε μία ήμερα στην 'Αγκυρα και σε άλλη μία στην Τραπεζούνη. 'Εβρα του ταξιδίου αούτου 2.000 σχεδόν χιλιόμετρα 300 λίρες, ή 700 δραχμεί.

Καϊμακάμη με την άκατασθήμερον περιόδεια του άρχιστήσασ έβαν άντιλήψη από τα δεινά που έπέρασαν οί έπιδρομείς με τις λεηλασίας, άρδέσεις, καταστροφές και φόνους στα τμήματα αούτα του Καζα της δικαιοσύνης του. Διεπίστωσε τον ήθικόν κλονισμό που κυριέσασ τους Ρωμιοίς και άπερσεύσασ αν όχι φαινομενικά, την κατά δυνάτον επανόρθωσι και έπίδοσι των κατοίκων των χωριών, που πληγώθηκαν στα έθρικα των έργα.

Δυστυχώς όμως ενό άνεμώσασ μερικόν ταύλίστατον έπιστροφήν, εις ήταν μονάχα από τα ζώα που είχαν άπέσει οί έπιδρομείς, με άνέπιπητή άλφι, θλίπασ πώς το φουκοκώμενο μεταλόσι στο ποτάμι Τζιζέρε και Κιομαριού. Στο διάστημα αούτο εφχα και έγω σχετική έλευθερία να ήσταλάσω στο σπίτι της πεθεράς μου και να παρουσιάζομαι κάπως επιμημημένος.

Από ύωρις το Σάββατο κινήσαμε για το Ρωμείο χωριό Κορκωτά, όρομολόγι που δεν ημπορούσε να εξηγησώ γιατί, το χωριό αυτό, από την άρασι που κατέχε, ούτε είχε, ούτε ημπορούσε να έχει έπιδρομείς. Ούτε δε και άργάτερα έμαθα σχετικά με τον σκοπό της έπίσκεψης στο Κορκωτά. 'Όπως όμως κι αν είχε περάσαμε την ώρα του Σαββάτου προς την Κυριακήν έ-κεί με έκαστη περιποίησι σε καλοεπιπλωμένο σπίτι. 'Εκεί έδωξάμε ο Καϊμακάμη και για άλλη φορά τον άναστροφισμό που για την πολιτεία, τη καθαριότητα και την ηρησότητα στο σπίτι έκείνο όπως και στην 'Αδυσσα θαμαζόντας και την υπήλωσι είδικά που είχε προέλθει Ρούσικη.

Την άλλη μέρα Κυριακή έπιστρέψαμε στην 'Αρδσσα για να καταλάβη ο Καϊμακάμη την έβρα του κ' έμεις και οι στρατιώτες τες ύπερσείες μας.

Κατά την άποστολή του αυτή ο

ΤΕΛΟΣ

και να προσορπισή να επιδιώδεταται οί εκεί έλλειμνωσέμενοι 'Ελληνικόν άποστολήν «Κίλικις» και μετά θίσις να καταρδύσιν να επιδιώδεταται επί του πλοίου. Φθάνοντας όμως στο σπίτι είδα κ' εκεί εις ετοιμώσωνται όλοι και να δύνοντα τα στρατώματα και έτι άλλο ήτο δυνάτον να πάσουν μαζί τους. Μόλις με είδον οί οικείοι μου πετάθησαν και μ' άγκάλιασαν λέγοντας ότι καθυστερήσαμε περιμένοντας από άρας σε άρασι θάλας και τ'αρά είμαστε έτοιμοι να φύγωμε. Ηγίζοντες είπα να πεταχθώ έξω όλίγων δια να πάρω μίαν ιδέαν και κατόπιν να άποφασίσω την φυγήν μας από το Βατούμ. Στον όρομο συνήτησα όρισμένους στρατιώτας Κεμαλικούς όλοφρονημένους να ηπρητρέψουν εις τας όδους διακτικώς με στολήν έπίσημον και έπι της κεφαλής των έβραον επανώσασ (είδος σκεπασίματος της ήμοσέλης) φέροντας εις την μέσην την ήμοσέλην. Αούτο ήσαν δ' έμ' έμ' κ'ότι το έντυπωσάσαν και αούτο με πρότρεπε να άποφασίσω όσον το δυνατόν γρηγορότερον την φυγήν έμού και της οικογενείας μου, και άμέσως τρέχω εις το σπίτι και τούδε λέω να φύγωμε. 'Αφού λοιπόν μετασέφασε τας άποφασίσεις μας εις την πελασίαν, όπου ετύχως όλοι οί γνωστοί και φίλοι βαρκάρηδες μες έδωθησαν να ηπρηώσασιν υκτα στο 'έλικος» όπου με κροσμήτην σκάλον κατάρθωσαμε 'η άνεβασίση της ψυχής επί του πλοίου και δια σγαυιόνους τας άποσκευάς, δοηβόντων των γνωστών φίλων εκ του καταστρόμου και ταλαιώσασ αού έδωκα και έγω.

'Εάν δεν συνίβησε κάτι το άπρόοπτον βεβαιώς ή ή έμειβα πρόσφυλι επί του πατρίου έδωσασ. Προπαύσι μενός από ήμεις είχε άναχωρήσει στο Πόντι με πέντε χιλιάδες ήμερες τ'αρά εις το 'έλικος». Περβέμεν το «Παναγιώτης» το όποιον της τελευτήσαν άρασι, την στιγμήν της κατέληψεως της πόλεως από τους κομμουνιστάς, κατάρθωσαν να μεταφύγουν άλλες δύομιον χιλιάδες και αούτο συντελεσθή ή άποχωρήσισ μας, με συνθήκας τρανικάς αί όποιας έμειναν εις την μνήμη μας άνετίθηται και βαθεία τυπωμέναι.

Τ'α Κούτωνα παρουσιάζον άρεκη πρόδο. Στην Τραπεζούνη ο Τούρκος, που μες έύσθησαν — εις έπισκεφθή πρό 8 έτών την 'Ελλάδα — μάς παρακαλοβάσασ παραβασ, σαν να ήπαμε για την άνεργείαν κρημμένων θησαυρών. 'Εξητήσαμε τον Νούν της Ι. Μητροπόλεως, και όρημας στην έση του κέντρο. Στον Πέτ Τεπ' ραντάρ και το Σούκ Σού δεν έχε την παλαιά του άνθησι. 'Η Τραπεζούς έχει τώρα μεγαλώτην έκταση και άνάπτυξη. Λυπημένη κινήσε με αούτο κίνητο για τα χωριά μας της περιοχής Κρόμησι. Σε 4 άρες φθάσαμε δια της Ζύγανας στον 'Αεζαγάρων». 'Η συγκίνησις μας δεν περιγράφεται, όσον άντικρούσασ την γήν των πατέρων μας. Τούρκοι ρεϊζήδες, που μένον στα παραχωρία μας, μάς προσέφρασαν «τυροκλήσιστην και βύζαν». 'Εκρησθήση πορτοκίωσ άρασι με έλωση, για να φτάσαμε στού Σμαναντών. Τόσον έχουν άλλόπει έλα, άκόμα και οί όρφοι. Παντού έρείπια! 'Όλοιη κτηνοτρόφοι από την Γεωργία μένον σ' όλη την Κρόμησι. Την άλλη μέρα ήπαμε στο 'Ερπάρτιν, με 2-3 μένον σπτιαι και ή 'Εκκλησία τζαμί. Το «Βορνεύ» ίσοπεδωμένο, έρημο. 'Απέναντι το 'Αυκαστο με έλαχίστα σπτιαι και χαροφία γύρα. Δυό από τους συντρόφους μας πέρασαν στο 'Ερυστόνα που δ'ήρασαν σχετικά σε καλή κατάσταση, γιατί το άγόρσασ απ' άρχής Τούρκος της περιοχής. Οί άλλοι τρεις έβαν το ποτάμι με δυσκολίαν, αν και με έλωση, φτάσαμε στην 'Ιμερα. Τα σπτιαι χαλάσασμεν έλαχίστα διεσώθησαν. Την 'Ιμερα κατέλαβον 15 έρημης ημετέρας και μέλιμα μενός 15 έτη άρηθες στους Θωμιντάς και σε άλλες 20 οικογένειες κτηνο-

Π Ο Ν Τ Ι Α Κ Α Α Ν Ε Κ Δ Ο Τ Α

Του Σταθικά τὰ κουντούρας

ΤΟΥ Κ. ΝΕΟΚΛΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Σὴν Τραπεζούνταν, δὸ Μειν- τὰν ἀπέσ', ἀνεύοντα σὰ δὸν Στά- λητ παρθεδες, μὲ τὸι παπου- τοί' τοι πογιατῆδες ἐκάθουτον καὶ ἕνας ἀόικος, ὁ Στάθιον, ὁ «Σταθίκας» τῆ γὰν Μωρέσσας ἀσὸ ἐξώτειχα. Ἐβλεγαν ἀτον Σταθικά γιατῆ ἕτον κοντὸς καὶ λεγγνός. Κάθην ἡμέραν ἐπαί- ρεν τὸ κασεσλόταν ἀπ' καὶ ἐρ- χουτον καὶ ἐκάθουτον σ' ἀρὰ τῆ παρθεῶ τὴν πόρταν καὶ καὶ ἐπογιατίζεν παποῦσια.

Χαδιάρ'. — Ντὸ θὰ ἐφτάς ἀτο Στά- θιε, λέει ἀτον, γιάμ θὰ σομα- δεύκεσαι; Νὰ σὰν ἐκείνην ποὺ θὰ παίρ' τσε. — Γιὰ τὴν ἀνάμνη, λέει ὁ Στα- θίκας, ἐχόρτασα τὸ κόνικον τὸ χαδιάρ' καὶ θὰ δοκιμάζω καὶ τὸ μαῦρον. — Καλόν, λέει ἀτον ὁ Γιά- γκον, θὰ δίγω σε, ἀμὰν ἐκατὸν τραμίον κοντὶν 'κὶ ἐγω, ἕνα μόνον κοντὶν ἐπέμ'ε με καὶ ἐ- κείνην ποὺ πενήντα τραμίον, τὴν δουλεία σ' τρεῖς. Παίρ' ἀτο ὁ Σταθίκας καὶ τρέξ' αὐτὸν Σολομιόν. — Θεῖο Σολομιόν, λέει ἀτον, ἐγκα τὸ χαδιάρ' ἀμὰν ἐκατὸν τραμίον 'κὶ ἐβλεν καὶ ἐπέρα πε- νήντα τραμίον. — Ντ' ἐξέρω ἀν θὰ ἐφτάν', λέει ὁ Σολομιόν'τς, ἀμὰν κάτ' ἄον παρ' 'κὶ δίγω σε. Νέισα, ἐπέρεν τὸ κοντὶν τὸ χαδιάρ, ὁ Σολομιόν'τς, ἔσουρεν ἀτο ἀπέσ' σὸ σφράγ' τῆ παρθε- νος, ἐπεσέπασεν καὶ τ' ἐμῆρον τὴν λίραν. Τὰ τσιράκια τοῦ Σο- λομιόν σίτια ἔδοσαν 'λε γελούν- ταν. Ἐγροτέρεσεν ἀτα ὁ Σολο- μιόν'τς καὶ ἐκείνη ἐμούλωσαν καὶ λέει τὸν Σταθίκαν.

— Ἀο' Στάθιε, Στάθιε, καὶ τὴν Σάββαν ἀσὸ βράδον τῶν Βαίων, ἔλα ἔπαρ' τὰ κουντού- ρας, ἔτοιμα θὰ εἶναι. Ἐρθεν τὴν Σάββαν ὁ Σταθίκας, τὰ κουντούρας ἔτοιμα ἔσαν, ἐξέγ- γαν καὶ παλαιὰ καὶ ἐφόρεσεν τὰ κουντούρα καὶ πορπατεῖ ἀπέσ' σοῦ Σολομὸν τὸ μαγαζίν. Ἄ- μὰν ἐξέρετε ντὸ ἐγένον; Τ' ἔ- κατὸν θεῖο μαῦρον χαδιάρ'. — Θεῖο Σολομιόν, λέει ἀτον ὁ Σταθίκας, γιά τὰ παρθεδες λό- γος 'κὶ γίνεται, ἀμὰν μαῦρον χαδιάρ' ἀσὸ ἐφάρη! — Δέθω, ἐπὶ ἀτον, ὁ Σο- λομιόν'τς, σὸ Μειντάν σὸν Γιά- γκον τὸν Καλλιφατῆδην, ἐκείνος θὰ ἔχ' τσαρτον ἕνα κοντὶν ἐ- κατὸν ἐπιμαὶ καὶ φέρον μ' ἄ- το, ἡ δουλείας θὰ γίνεται, δὸς με καὶ ἐμῆρον Μεινάν, σαρακο- στῆ ἔν', κάτ' τελεῖται τὸ χα- διάρ'. Τρέξ' ὁ Σταθίκας σὸ Μειν- τάν σοῦ Καλλιφατῆδῆ τὸ μαγα- ζίν καὶ λέει ἀτον: — Θεῖο Γιάγκο, θέλω ἕνα κουντὸν ἐκατὸν τραμίον ἕναρον

Ἀούτος ἔν'.

ΤΟΥ Κ. Π. Η. ΜΕΛΑΝΟΦΥΛΟΥ

Ὁ Χουρσίτ'ς, φανατικὸς Τούρκος, Ζερμουδίτες ἔπεν. Ρο- μαῖον 'κὶ ἐθέλειν ἐπεν. Πὰ μαῖον τὰ ἔγλησις 'κὶ ἐσοῖμεν καὶ. Πὰ τ' ἐκείνον μονάγα τὰ Τουρ- κικά ἔσαν καλὰ καὶ οἱ Ρωμαῖοι πα ἔσαν ἀλλετῆσαι μιλιέρι (χα- μεραπὲς ἔθνος), καὶ οἱ Τούρκ' πα ἔσαν οἱ πενήντ' καὶ ἀγάδες καὶ ἐξήγαν ἐλευθεροὶ τὰ πει- σιότα τὸν καὶ μετὰ τὴν ἕνα τὸν σὴ Ρωμαῖόνων τὴν οἰκίαν. Κάποιοι χωρῆτ' ἀτ' Ζερμου- δίτ'ς, ἕνα ἡμέραν ἔβλεγαν τὸν Χουρσίτ' γιά τὸν Ἄεφ' (τελὴ Χουτούρ) Ἐλιάς, πὸς ἐφτά- γει πολλὰ θάγματα. Ὁ Χουρ- σίτ'ς ποὺ νὰ πιστέν' ἀτα! Δεῖξ- τε με ἀτὸν τὸν Ἄεφ' τίνας λέτε καὶ θὰ τερεῖτε ντὸ θὰ ἐφτάν' ἄ- τον, εἶπεν. Σὴν Ζερμουδιαν σομαῖ ἕτον ἕνα Ρωμαῖόνων χωρίον, τὸ

Λαμπάδιον, μικρόν, ἀμὰν εἶχεν Ἐγκλησίαν καὶ Σχολεῖον. Πὰ συμπαῖδια τῆ Χουρσίτ, ἐπῆραν ἀτον καὶ ἐπῆραν ἐκεῖ, ἐρθε- σὴν Ἐγκλησίαν καὶ καὶ ἀσὸ παρὰ τὸν ἕδειξαν ἀτον τὸν Ἄεφ'. — Ἀκείνος ὁ καβαλλάρ'ς ἔν', εἶπεν ἀτον. Ὁ Χουρσίτ'ς κωρεῖν 'κὶ ἐ- χόσεν, ἐξέβλεν ἀσὸ πειθαλοῦν' ἀτ' τὸ πιστόφ'ν ἀτ' καὶ Ἄτώ- ρα τερεῖτε, παῖδια, ντὸ θὰ ἐ- φτάν' τὸν ἀσὸν, εἶπεν. Ἐτοιμά- σεν τὸ πιστόφ'ν ἕνα Ἄεφ' μερέ- αν, ἀμὰν τὸ πιστόφ' ἔσασεν καὶ ἔκοφεν τὰ τρεῖα τὰ δάγτυλ' ἀτ'. Τρομαγμέν' οἱ Τούρκ' ἔφυ- γαν καὶ Ὁ Χουρσίτ'ς ἀπ' ἀτότες καὶ ἄρ' ἐπῆγεν σὴν Χαβιανὸν καὶ ἄρ' ἐπῆγεν τὰ ζα καὶ καμῖαν καὶ ἐνεσπάλ'νεν τὸν ζαντὸν τὸν Ἄεφ'.

Ἀσοῦ Πούλωνος τὰ δουλείας

ΤΟΥ Κ. ΚΩΝ. ΑΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐναγιάτῃ ἕτον τ' ὄνομα ἀτ', ἕνα ἀσοῦ ἐκαίεν καὶ ὁ- στερα ἀρέκεν ἐκείνος ἐκείνον καὶ ἐκόλ'ταρ ἀτον Πούλο. Σὰ καλὰ τ' ὄνταν ἕτον ἐποι- νετὸ κατιρτοῖλον ἀσὸν Τρα- πεζούτιον σὴν Κιμισχανάν. Ἐνα νύχταν τὸ Χεμμέτ ἐ- κρέμασεν σὴν Τραπεζούνταν ὁ Μείντάν. Ὁ Πούλον πα ἐκείνον τὴν νύχταν ἐσοκῶδεν σὴν ἀναγα με τ' ἄλογον ἀτ' νὰ πᾶ φρο- τῶν τέσσερα τενακέδες ρακία γιά τὴν Κιμισχανάν. Ἐδέβεν ἄ- σὸ Μείντάν 'κὶ ἔσ', εἶδεν τὸν κρημασμένον με τ' ὁμιλία ἀ- ἀνοιχτὰ καὶ τὴν γλώσσαν ἕνα πῆχυ ὀξωκά, κομμενοσοσκαρος πα ἕτον, ἐχαράεν καὶ ἀγλήγορα ἀγλήγορα ἐφρτσασεν καὶ ἡ δόδακα ὄρας ἐφρτσασεν σὴν Κι- μιμισχανάν, ἐχάλασεν τὸ φρότ- ωμα καὶ ἐρροῦξεν σὸ κρεββάτ'. Ἀπ' ἀτότε ἐσοῦρτίξεν τ' ἄ- ποῦλ' ἀτ' καὶ ἐβόρτισεν. Ἡ Δημογεροντία τῆ Κιμισχα νὰς ἐνδιαφέρθεν, ἐξέγγεν τὰ γαρία τ' ἀσὸ Λημμογεῖον νὰ στείλ'ν ἀτον σὴν Τουμαρχιανάν (Νυχταρτεῖον) σὴν Πόλ' νὰ γί- νασαι κάτ'. Ἐβόρτισεν ἀτον γασιλοῦν' ἀτ' ἐστειλεν ἀτον σὴν Τραπεζούνταν. Ἐκεῖ πα ἡ Ἄδελφοῦτῃς Ἀργουπολι- τῶν ἐχασάκωσεν ἀτον καλὰ καλὰ καὶ ἐσοῦρτισεν ἀτον σὸ παρ'. Ἐπληγεράρεσαν τὸν Γιώργην τὸν Μουζενιδῆν σὴν Πόλ' καὶ παίρη ἀτον ἀσὸ παπορ- καὶ θάλλει ἀτον σὴν Τουμαρ- χιανάν.

Ἐνα νύχταν τὸν Πούλον ἐπῆγεν σὴν Τουμαρχιανάν, καὶ ἀπέσ' 'κὶ ἐσοῦρτισεν ἀτον καὶ ἕνα ἡμέραν ἐκλώσεν νὰ ἔρται ξαν σὴν Κιμισχανάν. Τὸ πὸς ἐκλώσεν καὶ ἔρθεν ἀποῖαν, ἄλ- λο ἱστορίαν ἔν', σ' ἄλλοιαν θὰ λέγωμ' ἀτο. Ἄετς πα ὁ Πούλον ἐπῆγεν σὴν Πούλον καὶ ἐπέκει εἶπεν ἀτον: ἐγὼ κάτ' θὰ πᾶγω καὶ σὰ δὸς ὄρας θὰ κλώσκωμαι, ἐσὸ ἔ- παρ' αὐτὸ τὸν κριν (κασιπὸς δέμα) ντὸ πατὰ καὶ οὐς νὰ κλώσκωμαι, θὰ μετράς πόσα μαλλία ἔχω. Ὁ Πούλον πα ἐπέρεσεν μίαν ἀποῖαν' οὐς ἀρὰ τὸν μουτούρ καὶ ἐπέκει εἶπεν ἀτον: Μου- τούρ ἐπεντῆ, ἐμὲν ζαντὸν Μου- λιλεφερτεν; ἀτὰ μετρίσταν; καὶ ἔσασεν καὶ ἔσουρεν τὸ τε- ρὶν ἀπ' ἀτ'.

Ἐνας πατακτοῦτῃς Κρωμέτες

(Εἰς γλωσσικὸ ἰδιώμα Σουρμίνων)

Ἐνας Κρωμέτες γεμειντῆς ἀπ' ἀν Κιαγούρς - μεμιντῆς, σὴ σιπὰ τὸν γεμειντῆς, εἶχε τὸ μαγαζίν' ἀτ' ἕμα ἕτονε πολ- λὰ φροτῶτα καὶ πεντικὸς 'κὶ Ἄ- λευροῦτῃς σὸ μαγαζίν' ἀτ'. Ἀ- τὸς ἐφράζε ἕνα, δύο, τὸ πολλὰ τρία κανάτια, ἐδοῦλεν ἀτα κὶ ἄσῃν ἄρα ἐποῦλ'νεν ἀτα κὶ ἄ- ἔτς πα ἐπέπτε σὸ δρόμο χωρὶς νὰ περὶσσεῖ τ' ἄτο. Ἐνα ἡμέραν ἐπῆγεν σὸν ἐμ- ἔρεν ἀτ' γιά τὸν ἐφράζ' πεσι- κῆ ἐκεῖ σὴν ὁμιλία ἀνάμνησεν λέει ἀτον ἕμμορα: «Θεῖο 'κὶ ἔν' μῆ- δυνατὸ καὶ δις με ἕνα δέμα πε- τιστὰ καὶ μετὰ δύο ἕνα δέμα ἀρ- χὶν καὶ δίγωσε τὸ χροῶς ἡ'».

Ἐνα ἡμέραν ἐπῆγεν σὸν ἐμ- ἔρεν ἀτ' γιά τὸν ἐφράζ' πεσι- κῆ ἐκεῖ σὴν ὁμιλία ἀνάμνησεν λέει ἀτον ἕμμορα: «Θεῖο 'κὶ ἔν' μῆ- δυνατὸ καὶ δις με ἕνα δέμα πε- τιστὰ καὶ μετὰ δύο ἕνα δέμα ἀρ- χὶν καὶ δίγωσε τὸ χροῶς ἡ'».

Ἐνας πατακτοῦτῃς Κρωμέτες

(Εἰς γλωσσικὸ ἰδιώμα Σουρμίνων)

Ἐνας Κρωμέτες γεμειντῆς ἀπ' ἀν Κιαγούρς - μεμιντῆς, σὴ σιπὰ τὸν γεμειντῆς, εἶχε τὸ μαγαζίν' ἀτ' ἕμα ἕτονε πολ- λὰ φροτῶτα καὶ πεντικὸς 'κὶ Ἄ- λευροῦτῃς σὸ μαγαζίν' ἀτ'. Ἀ- τὸς ἐφράζε ἕνα, δύο, τὸ πολλὰ τρία κανάτια, ἐδοῦλεν ἀτα κὶ ἄσῃν ἄρα ἐποῦλ'νεν ἀτα κὶ ἄ- ἔτς πα ἐπέπτε σὸ δρόμο χωρὶς νὰ περὶσσεῖ τ' ἄτο. Ἐνα ἡμέραν ἐπῆγεν σὸν ἐμ- ἔρεν ἀτ' γιά τὸν ἐφράζ' πεσι- κῆ ἐκεῖ σὴν ὁμιλία ἀνάμνησεν λέει ἀτον ἕμμορα: «Θεῖο 'κὶ ἔν' μῆ- δυνατὸ καὶ δις με ἕνα δέμα πε- τιστὰ καὶ μετὰ δύο ἕνα δέμα ἀρ- χὶν καὶ δίγωσε τὸ χροῶς ἡ'».

Ἐνα ἡμέραν ἐπῆγεν σὸν ἐμ- ἔρεν ἀτ' γιά τὸν ἐφράζ' πεσι- κῆ ἐκεῖ σὴν ὁμιλία ἀνάμνησεν λέει ἀτον ἕμμορα: «Θεῖο 'κὶ ἔν' μῆ- δυνατὸ καὶ δις με ἕνα δέμα πε- τιστὰ καὶ μετὰ δύο ἕνα δέμα ἀρ- χὶν καὶ δίγωσε τὸ χροῶς ἡ'».

Ἡ κάτα χατζῆς (τοῦ κ. Π. Η. Μ.)

Ἐνας κάτα ἐγέρασεν καὶ 'κὶ ἐφόρεν νὰ ἔρθεν ἀπ' ἀποῖαν' σὰ πεντικοῦδία. Ἐπεινάσεν κὶ ἐ- νουῖνεν ντὸ θὰ ἐφτάνῃ καὶ νὰ μὴ ἀποσάν' ἂ σὴν πεῖναν. Ἐ- στείλεν τελάλ'τς σὰ πεντικοῦδία νὰ λέγ'ν ἀπέσ'. — Ἐγὼ ἔγερ- σα καὶ θέλω νὰ πάγω σὸ χεῖρα- σὸν καὶ θέλω νὰ πάγω σὸ καλὸν κερδιαν ἀποῖαν.

Ἐνας κάτα ἐγέρασεν καὶ 'κὶ ἐφόρεν νὰ ἔρθεν ἀπ' ἀποῖαν' σὰ πεντικοῦδία. Ἐπεινάσεν κὶ ἐ- νουῖνεν ντὸ θὰ ἐφτάνῃ καὶ νὰ μὴ ἀποσάν' ἂ σὴν πεῖναν. Ἐ- στείλεν τελάλ'τς σὰ πεντικοῦδία νὰ λέγ'ν ἀπέσ'. — Ἐγὼ ἔγερ- σα καὶ θέλω νὰ πάγω σὸ χεῖρα- σὸν καὶ θέλω νὰ πάγω σὸ καλὸν κερδιαν ἀποῖαν.

Ὁ Παῦλον ὁ Ἀγροχάπαρον

ΤΟΥ Κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΑΠΑΝΗΛΙΑΔΗ (Μανροοράχη — Λαγκαδά)

Σὴν πατριδαν ἐμουν ἕτον ἕ- νας ποδ ἔβλεγαν ἀτον Παῦλον. Γατὸς πάντα κὰτ καὶ γιά τὸ ἐκόλ'ταρ ἀτον Ἀγροχάπαρον. Μίαν ἐπῆγεν σὴν Τραπεζούν- ταν καὶ ἐκεῖ ἐντάμωσεν ἀτον ἕνα πατριδαν ἕνα. Ὁ μαῦρον ὁ ἐρίφ'ς θέλ' νὰ μαθάν' ντὸ γί- νουταν ἐπὶ ὁσπιτιανοὶ ἀτ' σὸ κωσῖον, ἀμὰν φογᾶται νὰ ἐρω- τᾶ τὸν Παῦλον, ἔξερθεν ντὸ ἀ- γροχάπαρος ἔν'. Ἐνοῦντες ὁ- λῖγον καὶ εἶπεν ἐκείνος ἐκείνον, ἀς μὴ ἐρωτᾶ γιά τ' ὁσπίτ', γιάμ λέει με ἀγιον χατάρ', ἀς ἐρωτᾶ γιά τὸ κουντῆ' καὶ κλώ- σκεται ἐρωτᾶ τὸν Παῦλον! — Νέσαι Παῦλε, ἕνα κουν- τᾶτ' εἶχαμε σ' ὁσπίτ', ντὸ γίνε- ται; — Ἄ! εἶπεν ὁ Παῦλον, ἐκεῖ- νο ἐφορῖκεν. — Καὶ πὸς ἐφορῖκεν; ἐρω- τᾶ ἔξ' ὁ ἐρίφ'ς.

Ἐνα νύχταν τὸν Παῦλον ἐπῆγεν σὴν Τουμαρχιανάν, καὶ ἀπέσ' 'κὶ ἐσοῦρτισεν ἀτον καὶ ἕνα ἡμέραν ἐκλώσεν νὰ ἔρται ξαν σὴν Κιμισχανάν. Τὸ πὸς ἐκλώσεν καὶ ἔρθεν ἀποῖαν, ἄλ- λο ἱστορίαν ἔν', σ' ἄλλοιαν θὰ λέγωμ' ἀτο. Ἄετς πα ὁ Πούλον ἐπῆγεν σὴν Πούλον καὶ ἐπέκει εἶπεν ἀτον: ἐγὼ κάτ' θὰ πᾶγω καὶ σὰ δὸς ὄρας θὰ κλώσκωμαι, ἐσὸ ἔ- παρ' αὐτὸ τὸν κριν (κασιπὸς δέμα) ντὸ πατὰ καὶ οὐς νὰ κλώσκωμαι, θὰ μετράς πόσα μαλλία ἔχω. Ὁ Πούλον πα ἐπέρεσεν μίαν ἀποῖαν' οὐς ἀρὰ τὸν μουτούρ καὶ ἐπέκει εἶπεν ἀτον: Μου- τούρ ἐπεντῆ, ἐμὲν ζαντὸν Μου- λιλεφερτεν; ἀτὰ μετρίσταν; καὶ ἔσασεν καὶ ἔσουρεν τὸ τε- ρὶν ἀπ' ἀτ'.

Τ' ἐμέτερον ὁ Φέγγον

ΤΟΥ Κ. ΓΡΗΓ. ΣΑΒΒΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Τὰ πρόωτα χροῖνια ἀπὸ ἐρ- θαμὰν ἀποῖαν ἐπῆγεν σὴν Καλαμαριανάν ἀπέσ' σὰ ἐυ- λέμια τὸ παράγκας. Ἀσὸ πολλὰ τὴν ζεσαν καὶ ἐβράδον ἄλ' ἔ- στανον καὶ ἐσοῖσαν ὀξωκά. Ἐνα βράδον ὁ Φέγγον ὀλό- γως ἐπαρόσεν σὸν οὐρανὸν καὶ ἀν' ἀν' Ἄνάστα, εἰπὼν τὸν Δια- μόν'τῃ. Ἄνάστα, ἐκλώσεν σὸν κρεββάτ'ν ἀτς ἀπ' ἀτ' καὶ πλὰν μερέαν πα ἡ γειτόν'τσα τ'ς ἡ Θυμία καὶ ἐκαλάττωσεν. Σίτια ἔβλεγαν τὰ παλαιὰ κουν-

Ἡ Ἀνάστα τερεῖ τὴν Φέγγον καὶ κλώσκειν ἀπὸ τὸν Θέμιον: — Θυμία, κάτ' θὰ ἐρωτᾶ σε: Ἄσπτος ὁ Φέγγον, ἀσπασα ὁ Φέγγον τίνας εἶχαμε ἀπὸ Κρόμ' ἔν', γνέσκωμαι ἀτς σὸ ἄλλ' ἔν'. Ἡ Θυμία ἐθύρωσεν, ἐλάγγε- ψεν καὶ ἐκάσεν ἀπ' ἀτ' σὸ κρεβ- βάτ'ν ἀτς καὶ λέει ἀτον: — Σὸς, ἀμὸ σε ἀτά, κουν- τᾶν ἐφτάν' ἀτον σ' ἐμέτερον τὸν Φέγγον τ' ἐμέτερον τὸν Φέγγον ἕτον δύο ὄσον ἀτὸν καὶ ἡ γων φτασῖα τ' πα ἐπαρλάσεν.

Τὸ δεύτερον τὴν ἐδοῦσα τὸ Σαββάτο, ἐπῆγεν ἕνα σὸ μαγα- ζίν τοῦ μαστορα καὶ ἔμουν ντ' ἐ- σέβεν ἀπέσ' ὁ μαστορα ἀτ' Κρῶ- μετες ἕνα σὸν πατῆρα ἀτ' Νέ- πε ἀμὸ πείσ' ἀς φέρ' ὁ καθετῆς δύο καβέδες. Ἐρθεν τὰ καβέ- δες, ἔβλεγαν ἀτὰ τὸν ἐφρθεν ἡ σιπὰ τοῦ ἀμὰν νὰ ζητᾶ πα- ράδες, ἔξ' ἀτ' ἔσοφεν ἀτον ὁ γε- μειντῆς με τὸ ἐρχόμενον Σαβ- βάτο. Ἄετς πα 15 κ' ἄλλο, Σάββα-

ΕΝΑΙ ΓΛΩΣΣΙΑ Μ. ΠΗΛΕΙΔΟΥ - Π. ΦΟΥΡΝΑΡΑΚΗ ΠΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ - ΑΠΕΛΛΟΥ (Γαρά σὸν Κινηματογράφον «ΕΞΗΡΕΟΣ»)

ΧΑΡΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ Μ. ΒΟΖΙΝΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ — ΝΑΟΥΣΗΣ 10 ΤΗΛ. 78.045

Ἡ Εὐξείνιος Λέσχη Θεσσαλονίκης εὐχεται εἰς ὅλους τοὺς Ποντίους χαρούμενες γιορτές.

ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Ο Ποπά Γιάννης

Του κ. Ν. Νικολαΐδη

“Εναν ιστορίαν ἄμων μεσέλ”

Τὸ τικιανῶπον

(Νεοποντιακὸς)

“Αὐ” οὐλὴ τὰ σμοχόρια τῆ Τραπεζούντας, ἀσ’ ὄλον μακρὰ τ’ Ἀγριὸν ἔπον. Ἐναν μικρὸν χωρίον σ’ ἐνὸς ραχί’ τὴν εἴξαν, με δέκα - δώδεκα ρομφαίκα ὀπίτια καὶ ἄλλα τόσα τούρκικα. Σ’ ἔναν τὸ μέρος ἀδὲ δέντρα πολλά, ποσίτια καὶ μεσέδες καὶ σ’ ἄλλο χῶμα καὶ πετρωλίθια γορβάτων. Πολλὰ ψηλὸν πα ἔτον καὶ τὸ χιόν’ ἐκεῖ ἀπὸν ἴσμε τὸν Χορτοθέρ’ ἐκράτ’ νεν. Ἐνοίξαν οἱ χωρέτ’ τρανὰ κοῦτα καὶ ἐγόμεναν ἀτα χιόνια τὸν χειμῶν καὶ ἐκείνα, καὶ τὸ καλοκαίρ’ οὐδ’ τὸν μωδῶπων ἐκοφταν κομμάτια κομμάτια, ἐτόλιζον ἀτα φτερία γιὰ τσοῦλια, ἐφόρτωναν ἀτα σὰ λασοῦμενα τουν, ἐκατῆβαν ἀτα σὴν Τραπεζούνταν καὶ ἐποῦσαν ἀτα. Ἐγόμεσαν ἀτα οἱ καβετῆδες καὶ ἐποῦσαν ντονουρμὰν καὶ εἰχαν καὶ κρῶν νερόν πάντα.

Ἐκατῆβαν ὁ Ποπά - Γιάννης τὰ ξύλα, ἐκουβάλεον ἀτα ἀπέσ’ σὴν αὐλήν, τερεὶ τὸν χότζαν καὶ περ’ μέν’ νὰ δι’ ἀτον τὰ παραδες καὶ πάει σὴν δουλειάν ἀτ’. Ἄμαν ὁ χότζας ὀραλῆς κ’ γίνεται, πάει ἐβγαίν’ τὰ σκάλας ἐμπαίν’ σ’ ὀσπίτ’ κατ’ λέει τὴν καρὴν ἀτ’ καὶ τὰ δύο κοριτζία τ’, καὶ ἔρται ὕστερὰν θημωμῆνος, τζαζ’ τὸν ποπᾶν ἀβανὰν ἀβανὰν, νὲ πακίρσων κιασὺρ ἀπὰς; τὸκ ἐσεγί ἱσορὶ, βερ ὀτ γεσίττα, σέντα τοπλά οὔτονουλαρὶ ὁ κιοσεγιέ. (Ντὸ τερεὶς ἀβανὰν, ἀπιστε ποπᾶ, φέρον τὸ γαϊδουρ’ ἀπέσ’, ὀς ἀτὸν χορτάρ’ ὀς τρώει καὶ ἐσὺ στωίβαζον τὰ ξύλα ἀπὲ σὴν κιοσέν).

Ἐλειτούργησαν οἱ δύο Ποπά - Γιάννης, ἐχωρῆσαν ἀ τὸν ἀπὸνους, ἐφιλέσαν οἱ δύο ἀπὸν σταυροῦτὰ καὶ ἐξέβαν ὕστερὰν σὸ σαλόν’, ἐκάτσαν ὀλ’ ἐντάμων τὸ τραπέζ’ καὶ ἐφαγαν βρασμένα καρφῶρια, ἐλαίος καὶ τιναχτὰ φασοῦλια. Ἀσοῦ ἐφαγαν καὶ ὕστερὰν ἐσκῶθεν ὁ Ποπά - Γιάννης ὁ χότζας, ἐλόγησεν τὸ τραπέζ’, ἐξέγγεν ἐπεκεὶ αὐτὸν ἐδῶκεν τὸν Ποπά - Γιάννην τὸν φανερόν πέντε χρυσὰ λίρας καὶ λέει ἀτον: — Ἄτωρα δέβα ἀδελφέ μ’ σὸ χωρίον. Ἄμαν τὸ στόμα σ’ τσοκῶμένον. Τιδὲν ποσῶδια σ’ πα τιδὲν κ’ θὰ λές. Ἀγόμεσαν καὶ ἔσαν καινούργιον ράσον καὶ ἔσαν καλιμαῖν’ καὶ κάθω μῆναν θὰ φέρτ’ με ἔσαν φροτῖον ξύλα. Θὰ κροῦσῆς τὴν πόρταν, θὰ ἀνοίγ’ ν’ σε, σὺρον τὸ χαιδᾶν ἀπέσ’ σὴν αὐλήν, ξεροῦτσων σὸ δέβα σὴν δουλειά σ’. Ἄλλο σὸν δρόμον κ’ θὰ ἐλέπω σε με τὸ λασοῦμενον νὰ πωλήσῃς ξύλα. Ἄτε ἀτῶρα, δέβα σὸ καλόν, καὶ ἂν ἀναμῶντ’ με σὸ δρόμον καμῖαν, θὲ ἐξέρτ’ ν’ εἶδα σε νὲ ἐγνώρτσα σ’. Δέβα, καὶ βίως εἶπαμε, τὴν Σάββατον ἀπὸ βράδων ἔάν θὰ ἐρχῶσαι νὰ ἐφτάμε ἐντῶ αν τὴν ἀνάστασιν.

Ἄδὰ σὰ ἡμέρας ἐπῆγα σὸ παζάρ τῆ Πτολεμαΐδας. Ἐπαίρα ντὸ θὰ ἐπαίρα καὶ ἐπεκεὶ ἐσέβα σὴ Προκόπ’ τὸ καφενεῖον, νὰ πῖνω ἔναν καβέν. Καταλαχοῦ ἐκεῖ ἀπέσ’ ἐξάτεφα κ’ εἰναν φίλο μ’ ἀσ’ ἄλλο χωρίον. Ἐκάτσα μετ’ ἐκείνον σ’ ἔναν ἄκραν κιακὰ κ’ ἐτέρωμ’ ἔναν παρέαν, ἐξ - ἐφτὰ νομάτς, ὀδλ πὰ ἐγνώρμωι.

Ἐἴνας ἀτῶν, ὁ Β. ἐκράνεν σὰ χέρια τ’ ἔναν διβλίον — ἴσπερος ἔμαθα ντὸ ἔτον ποντιακὸν περιοδικὸν — Καὶ ἔλεον: — Τὸ περιοδικὸν ἐχ’ δίκαιον. Ἐφημερίδα ἀδικον ἐχ’. — Ἐφημερίδα πὰ ἔμαθα ντὸ ἔτον κ’ ἐκεῖνο ποντιακόν. Τὸ περιοδικὸν ἐν ἀτῶρα χρόνια ἀσὸ ἐβγαίν’ κιάν. Καὶ ἐχ’ καὶ πολλὰ καλὸν ὄνομα. Ἀτὸ ἐφημερίδα πὰ ντὸ ἔτον; Καὶ ντὸ ἐθέλθεν καὶ ἐβγαίνεν; Τὸ περιοδικὸν κ’ ἐκαίνετον;

— Ντὸ ἐξέβεν κ’ περῶζ. Ντὸ ἐρχίνεσεν, ὀπὲ ἔσαν κ’ ὀσήμερον δύο, καὶ ἐφτάει συναγωνισμὸν τὸν περιοδικόν, ἀτὸ μ’ σὺρκεται. Ντὸ δουλειαν εἶχεν με τ’ Ἀνανία τὰ μαρτουβῶλια καὶ ἐρχίνεσεν καὶ ἐδημοσίευσεν ἀτα, ἀπαξ καὶ τὸ περιοδικὸν πρῶτα ἐκεῖνο ἐρχίνεσεν τὸ δημοσίευσαν; Ἐλεον ὁ Δ.

— Ντὸ λές; Ἀνανίας, Ἀνανίας, ἐποικεν ἀδικον δουλειαν; Ὀψί, οὐτὸν ἀδελφοβόν! Ἐφτὰ χρόνια κοινωνία κ’ ροῦζ’ ἀτον! Ἐγαρῶλεσεν τ’ ὀμμάτια τ’ ὁ Κ. κ’ ἄμων ἐταντινεῖν ἀτο.

— Μέτα, καὶ σὺ. Ἀτῶσον γαργαρετῆς μὴ καὶ Ἀνανίας ντὸ πτωχὸς ἐν καὶ νὰ ἔπιστες; Πᾶσὶ δέκα λαχτὰ τῆ Παναγίας Σαμαεῶ καὶ ἐτέκνον, ἀπέονταί σου αἱ ἀμαρτίαι. Ἐἴπεν ὁ Μ.

— Γιὰ σταθέστεν, γιὰ σταθέστεν, ἐσκῶθεν ὀδ ποδάρ με τὴν ἐγόμεσεν τὸ καφενεῖον μὲ τὴν λαλιαν ἀτ’ ὁ Π. ποὶ οὐδ’ ἀτῶρα τιδὲν κ’ ἔλεον. Ἀπὸ ποῦ ἔως ποῦ τὸν περιοδικὸν ἐχ’ δίκαιον κ’ ἐφημερίδα ἀδικον; Καὶ με ποῖον δικαίωμα τὸν κωρεμῆνον τὸν Ἀνανίαν ὀλιγον κ’ ἄλλο ἀποσυνάγων θὰ ἐβγάλετ’; Ποντιακὸν τὸν περιοδικόν, Ποντιακὸν κ’ ἐφημερίδα. Καὶ ποὶ δεβάζ’ ν’ ἀτα πὰ οὐλ’ Πόντιοι. Ἄμαν ἡμπορεὶ ὀδλ νὰ μὴ ποικρεν καὶ τὸ δύο καὶ παῖρον ἄλλ’ τὸ ἔναν καὶ ἄλλ’ τὸ ἄλλο. Ντὸ θὰ λέω, οἱ Πόντιοι νὰ ἀσὸ ἔναν ἔχνη ἤμῃαν καὶ νὰ ἀσὸ ἄλλο. Καὶ τὴν ζεμίαν τῆ περιοδικῶ πὰ ἀσὴν ἐφημερίδαν ἐγὼ ποῦδεν κ’ ἐλέπω.

— Μὲ τὸν ντᾶ μ’ τὸν Π. συμφωνῶ ἐγὼ πὰ. Καὶ ἄμων ντὸ ἔθαρῶ, ἐφημερίδα ἐχ’ δίκαιον καὶ τὸν περιοδικὸν ἀδικον. Ἄσικα ἔμορφα ἱστορίας, ἄμων τ’ Ἀνανία, πρέτ’ νὰ δημοσιεύκουνταν καὶ νὰ μαθεῖσκουνταν με κάθων τρόπον. Μπράδω σὴν ἐφημερίδαν, ντὸ κ’ ἐκαταδέχτην νὰ λήη σὸν Ἀνανίαν; — Χαῖρ’ ἀπαδακῆς! Δέβα κ’ ἀπὸδεν ἐφθετ’! Ἐκεῖ π’ ἐπίτες πρῶτα, ἐκεῖ δέβα κ’ ἀτῶρα! Τρόπος κ’ ἐν. Θὰ ἐλογαρίασεν καὶ θὰ εἴπεν: Ἠμπορεὶ ὀδλ νὰ μὴ δεβάζηνε περιοδικόν. Κοῦμων κ’ ἐν νὰ χάνταν ἀδικα ἀσικα ἱστορίας; Καὶ ἐδημοσίευσεν ἀτα. Ἐἴπεν καὶ ὁ Γ.

— Παιδία, εἴπεν τελευταία κ’ ὁ μεζέτερον τῆ παρέας, ὁ Φ. Ἐγὼ πολλὰ χρόνια φουρουντσοῦλοχ ἐποῖκα σὴν Τουρκίαν πὰ καὶ σὴν Ρουσίαν πὰ. Μουζενίτες εἶμαι, καὶ γιὰ τοῖ Μουζενίτες, ντὸ νὰ κρῶφτ’ ἀτο, φουρῖν κ’ Ἄσιος ὁ Θεός. Δουλείας τρανὰ, καλὰ κ’ ἐξικαλα πάντα, ἄμαν παρᾶδες καμῖαν κ’ εἶχαν. Ἐτραγῶν ἀτα σὴν κογκουρέντσαν, σὸν συναγωνισμὸν. Γιὰν ἐσὺ ἐπῆρες τεμὸν τὸν μᾶστοραν καὶ τὸν ἀγατέν. Γιὰν ἐσὺ ἐδῶκες φωμῖν τεμὸν τὸν μουστερῆν. Γιὰν ἐσὺ ἐκακὸλόεσες τὸ ψωμὶ μ’ καὶ εἴπες ἀτο, «χραζοῦχρον», ἐθαρεῖς σὸν φέγγον πάντα φέν’ ἀτῶ! Μὰ

τὴν πίστιν, ντὸ πιστεῶα, κατ’ ἔναν ἀσικον δουλειαν μωρισκουμαὶ κ’ ἀδὰ σὴν διαφορᾶν τῆ περιοδικῶ καὶ τ’ ἐφημερίδας. Ἐσεῖς ντὸ λέτε; Ζαί ἔρται σας ἡ μωροδία θε;

Ἀτῶτε ἐθέλεσα ἐγὼ πὰ κατ’ νὰ λέω. Ἄμαν τὸ σωστόν, ὀδς ἀτῶρα ντὸ εἴπαν καὶ ντὸ ἐκ’ σα κ’ ἐπορῶ νὰ θῆκω τ’ ἔναν σ’ ἄλλο ἀπὸν καὶ νὰ ἐγροικῶ τῆ δουλειας τὴν πῆν. Ἄμων ἐσύντίζωναν κ’ ἄμων ἐτάβιζαν. Κάποιοι ἀτῶν πὰ ἐπαίρναν τῆ δουλειαν σὸ μαῖτᾶ κ’ ἄμων ἐχολιάσκουνταν κ’ ἄμων ἐμασχάρεναν καὶ ἐγέλαναν! Γιὰτ’ ἀπὸ ἐκλῶστα ἐρώτεσα τὸν φίλον μ’.

Ἐκεῖνος ἀσὴν ἀρχῆν, τᾶμου κ’ ἐσκαλῶσαν τὴν συζήτησιν, ἐφῶθεν ἐκεκᾶ.

— Μῶρε, λέει με, τιδὲν πὰ κ’ ἐν. Νὰ, Ἀνανίας ὁ Κοροζενόν, χρόνια πολλὰ γραμματέας ἔτον σὴν Δημαρχίαν, ἀτῶρα ἐγῶσεν καὶ παῖρ’ σὺνταξιν. Δουλειαν κ’ ἐχ’. Ἀβαρῶς καὶ σποταλεμένος. Ντὸ νὰ ἐφτάη; Ἀρ κάθετα καὶ γράφτ’ ντὸ ἔθδαν καὶ ἐδέβαν σὸ κηρᾶν ἄτ’ με τοῖ Τούρκ’ σὸν πρῶτον πόλεμον καὶ ἄλλα ἱστορίας καὶ ἐστειλεν ἀτα καὶ σὴν ἐφημερίδαν. Καὶ ἐφημερίδα πὰ ἐρχίνεσεν νὰ δημοσιεύ ἀτα. Ἀρ’ ἀτὸ ἐκακοφάνθεν τὸν περιοδικόν καὶ μεσαρῶσῶ ἐκοφεν τὸ δημοσίευσαν κ’ ἐποικεν κ’ ἔσαν δηλώσαν ἄμων ἀφορισμοχῶτ, πὸς ἄλλο κ’ θὰ δημοσιεύ τ’ Ἀνανία τὰ ἱστορίας, ἐπειδὴς καὶ ἀπεκάλυφεν ὀτι δημοσιεύονται καὶ εἰς ἄλλο ἐν τῶ πῶν, τεμᾶκ σὴν ἐφημερίδαν. Ἐγροικᾶς τὴν δουλειαν;

— Ἐφτᾶν’ εἴπα τον. Ἀτῶρα ἐσέβα ἀπέσ’ σὴν δουλειαν. Καὶ ἐκλῶστα λέω τὴν παρέαν: — Παιδία, με τὴν ἀδειαν ἐσῶσον, ἄς λέω σας ἐγὼ πα ἔσαν ἱστορίαν. Με τεστέτερον τὴν ἱστορίαν πολλὰ σνενεῦ. — Ὀκρίστε, θεῖο, ὀρίστε, εἴπαν ὀδλ. Σὴν Ἀρδασσαν ἀρῶ πολλοὶ Γοσιτανοὶ εἶχαν τιμᾶνια. «Ἀρ γοσιτανοὶ ἔσαν ἀτα ἀτῶτες. Ὁ καθεὶς ἀτῶν εἶχεν τοῖ μουστερῆδες ἀτ’ ἀσ’ ὀδῶρα τὰ χωρία: Ἐναν ἡμέραν εἴνας κωδέσπαϊαν ἀσὴ Κορκωτᾶ ἐπῆεν σὴ Τουτενοῦ τ’ Ἀγαθαγγέλ’ τὸ τικιανὸν κατ’ νὰ ἀγοράζ. Μετ’ ἐκείνον ἐποικεν ἄλλο - βερίς. Σὰ χέρια τς πα ἐκράνεν ἔναν ζευγᾶρ ποσῶλια τυλιγμένα σὸ χαρτῖν. Ἐκεῖνα εἶχεν ἀτα ἀγορασμένα ἀσ’ εἴναν Τουτενοῦ. Ἀτὸ ἐκακοφάνθεν τὸν Ἀγαθαγγέλον κ’ ἐρώτεσεν ἀτεν, ἀσῖναν ἐπῆρσεν ἀτᾶ. Ἐκεῖνε πα εἴπεν τῶνομαν τὸ τικιανῶπν. Κι ἄλλομαν Ἀγαθαγγέλον, μωδὲ πάει μωδὲ ἐρταί, λέει ἀτεν ἔναν τρανὸν καὶ πολλὰ ἀσικων λόγον. Ἀγαθαγγέλον, βάρβαρος κ’ ἔτον, ἄμαν ἀτὸ πὸς ἐπεκακῶθεν καὶ εἴπεν ἀτο, ἀτῶρα πὰ λέω ἀτο καὶ φημάσωμαι. Ἡ γυναῖκα πολλὰ ἔρθεν ἀτεν ἀτὸ ὁ λόγος κ’ ὄντας ἐπῆεν σ’ ὀσπίντας, ἔτον πολλὰ στεναχωρεμέντσα. Ὀσπιτιανοὶ ἀτς κ’ ἡσῶσαν, ὀδς νὰ μαθᾶνε τὸ αἴτιον. Καὶ ταπαδαμῆρ τὴν ἡμέραν σὺνταξ κ’ γιῶς ἀτς, ὁ Πάρτων ὁ Γιῶρτζς — πολλὰ μακρὺς, ἄμων παρτῖν ἔτον τὸ μπόιν’ ἀτ’, δύο ὄσον ἐμέν, γιὰ τ’ ἀτὸ ἐκόλλτῶσον ἀτον τὸν προσονεῖδ’ Πάρτων — ἐπαίρην τὴν στράταν κ’ ἀδὰ εἶται, ἀπὸ εἶσαι, τὰ τικιανῶ εἵνοιξαν κ’ εἵνοιξαν, ὁ Πάρτων ἐκατῆβεν σὴν Ἀρδασσαν καὶ ἴσα ἐπῆεν σ’ Ἀγαθαγγέλ’ τὸ τικιανόν. Καὶ χωρὶς νὰ χάν’ κιαρῶν, ἐπάτεσεν ἀτον κάμποσα μουστεράς. Ὑστερος ἐκάτσαν ἔσαν - δύο ἡμέρας σὴν φυλακῆν καὶ ἐκλῶστεν ἐπῆεν σὴ Κορκωτᾶ.

παετ’ τ’ Ἀγαθαγγέλ’ ἐν. Ἀτῶς Τουτενοῦ. Κι ἄλλος ἀργαστερῶς πα Τατενοῦ. Ὁ Θεός ἐξέσ’. Ἠμπορεὶ νὰ ἔταν καὶ σνενεῦ. Γιὰτ’ θὰ ἐκαλοῦνταν καὶ ἐρημᾶσωνταν μετ’ ἔναν ζευγᾶρ ποσῶλια ντὸ κ’ ἐπῆρσεν ἀσ’ ἐκεῖνον;

— Ἐ, ἀτῶρα ἄς ἐσοκῶμες καὶ σ’ ἐσέτερον τὴν συζήτησιν. Ἐπῆαμε μετ’ ἐμὸν τὴν ἱστορίαν ἀτὸ πολλὰ σνενεῦ. Ἀτὸν περιοδικόν, τὸν Ἀνανίαν καὶ τὴν ἐφημερίδαν, ἀτ’ ἀπὸντας τοῖ τρεῖς, τίνος ἐν τὸ καπαετ’; Ὀκρίστε τὸ χέρ’ν ἐσον ἀπὸν σὴν κιαρῶδιαν ἐσον καὶ κρῖστε δίκαια.

— Κι ἄρ κατὰ καὶ τὰ λεγόμενα, τὸν περιοδικὸν ἐχ’ τὸ καπαετ’. Ἐχάνεν τιδὲν, ἐν τ’ Ἀνανία τὰ ἱστορίας ἐδημοσιεύκουνταν καὶ σὴν ἐφημερίδαν; Ἐκεῖνο πα Ποντιακὸν ἐν καὶ τεμῆτερον ἐν. Καὶ πρῶτα σὸν περιοδικὸν ἐδημοσιεύκουνταν καὶ ὕστερα σὴν ἐφημερίδαν. Γιὰτ’ ἐκατῆβεν ἀσ’ ἄλλογον ντὸ ἐκαβαλῶμεν;

— Μὴ τὴν μάναν, σὸκᾶ καὶδία, ἐγὼ κατὰ ἔλεα, ἀσῶπο ἡ δουλειά κατ’ ἄμων φουρουντῆζ κογκουρέντσαν μωρᾶζ. Ἀτῶρα πα κ’ ἐπῆρσεν μωροδία; Ἐἴπεν ὁ Μουζενίτες.

— Ναι, καὶ ἐπῆρσεν κ’ ἐπαρεπῆραμε τὴν μωροδίαν ἀδὲ, ὄντας ἐκ’ σῶμε καὶ τοῖ Τατενίον τὸν συναγωνισμὸν σὴν Ἀρδασσαν ἀρῶκα. Ναι, ἀτῶρα ἐγροῖξαι ἀτο ποπαδικῆ ἐν, δεσποτικῆ ἐν, δεσκαλικῆ ἐν, ἄντιας δουλειαν θέλ’τς ἐπαρ’, ὄντας γίνταν τυλιγμένα, ἀπὸς ὀδλα τὰ ἄλλα γίνταν παρᾶ - του ζακία. Ἐἴπαν ἄλλ’.

— Παιδία, ἐμέν πα ἄν ἐρωτᾶτε, ἐφημερίδα ἐχ’ ἔνα ξαῖ καπαετ’. Ἐκλῶστα καὶ εἴπα τς. Ἀκοῦστε. Τὸν περιοδικὸν ἀτῶρα κ’ θὰ γωροῦζωμ’ ἀτο. Ἀσ’ ἐξέβεν κιάν, ἀτὸ ἐν. Τρεῖς ἔφτανον, ἀκατάδεχτον, ἀπὸσῶσαν, κωσχαντῆζαρον. Κανεῖναν ἄλλο κ’ θὲλ’ κάπας νὰ λαποσῶδ’ κ’ ἐκεῖνος καὶ νὰ ζῆ. Ἀτὸ μοναχὸν πρέτ’ νὰ ζῆ καὶ νὰ ἀσῶσῶν σὸν κόπον. Κανεῖναν κ’ πεγνεῦκεται. Ὁ λόγος ἡμ’ σ’ ἐκεῖνον, ἄμων τὸν πᾶρδον τῆ παρομοίας. Καὶ τὸ πείσωμον τὸ ἐχ’; Σταυρὲ βοῦθεῖ με! Ἀτὸ ὀδῶλια τὰ δουλειας πρέτ’ καὶ ἐχ’, τὸ δίκαιον νὰ ταρῶται. Ἄμων ν’ ἀλιὸ τὴν μάναν σ’, ἐν κάπας ἐγαγαυολεῖτες καὶ εἴπες ἀτο ἀσῶτο ἡ δουλειά ντ’ ἐποικες ἔναν ξαῖ ἄμων ζαρωτῶν ἐν. Σκοῦται ἄν, κροῦει, κᾶ, τζαζ’, γαρολαῖς. «Ἐγὼ ἀπὸ ἐξέρ’ ἀπ, λέει, καὶ δικαιολογῶται» καὶ τὸ ζαρωτῶν τᾶλλο τὴν ἡμέραν γίνεταν κ’ ἄλλο ζαρωτῶν! Καὶ πὸ κακὸν ἐν, ὄσον ντὸ πάει κ’ ἄλλο χεῖρ’ γίνεται. Ἐχῆθεν τὸ καπανταῖκ’! Ὀῦλτς φοβερῆζ, κανίαν κ’ λογαριάζ’. Ἐγὼ εἶμαι, ἐγὼ! Ποῖος ἐπορεὶ καὶ ἐβγαίν’ ἐμπροστάμ’; Ἄς ἐλέπω ἀτον! Λέει τὸ κωρεμῆνον καὶ ἐθαρεῖ, ἐκεῖν’, π’ ἀπὸν ἀτα ἀγῶρια τράνε. Ἐλαμεν καὶ ἡ ἐφημερίδα. Ὀῦδ’ ἀτῶρα ἀτὰ ὀδλια ἐξέρεν ἀτα καὶ κ’ ἐλάλεν. Ἄετς πὰ τὸν περιοδικὸν ἐπῆρσεν πολλὰ κερῶσωνταν κ’ ἀτῶρα, με τὸ δίκαιον ἀδες, θέλ’ κ’ ἐσῶτᾶρ, ἄμων ντὸ λέει ἡ παρομοία. Ἀσὴν ἐφημερίδαν ἐβέβαια. Καὶ ἐφημερίδα πα ἐχ’ ὀσπῶρεσῶν νὰ δῆ σὸν περιοδικὸν ἔσαν καλὸν μάθεμαν. Νὰ μὴ ταρᾶται εἴνας σ’ ἄλλουνοῦ τὰ δουλειας. Τὸν περιοδικόν, περιοδικόν, ἐφημερίδα ἐφημερίδα καὶ τὸ τικιανῶπον τικιανῶπον. Ἀρ’ ἐκάνεθεν! Τὸν περιοδικὸν μῖαν τὸν εἴναν ἐχ’ καὶ στέκ’ ἡμῶν τὸν ἄλλον. Καὶ μῖαντα ὀδλ τς τοῖ Πόντιους ἐντάμω. Ἐποῖκεν τὸ Παμποντιακὸν Συνέδριον. Γιὰτ’ ἀτὸ ἄλλο κανεῖς κ’ ἐφῶθεν! Κάποιοι Σωματεῖον εἶχεν σκοπὸν καὶ κρῶσῶσαν νὰ ἐφτάη τὸ Συνέδριον. Ἄμαν σὸν περιοδικὸν κεκᾶ ἀτον καὶ ποῖ

Ἐναν Μεγάλ’ Τετράδ’ φορεκόμενον ξύλα τὸ λασοῦμενον καὶ ἀπὸς ἀτ’ ὀπίσ’ τ’ ἔναν ραβδῖν σὸ χέρ’ν ἀτ’ ἐδεβαίνεν ἀσὸ χεκιμέτ’ κ’ ἐσ’ νὰ περνῆζ τὸ γερῶρ’ τῆ Ταπάνας καὶ κατῆβαίν’ σὴν Μουμχανέν. Πουρῶς ἔτον καὶ ἀλιῶμαν τὸ χεκιμέτ’ κ’ ἐνοῖσεν. Χοτζᾶδες με τὰ σαρούσια σὸ κηρᾶν ἄτον καὶ μεσοῦρῆδες μαχμουρῆδες με τὰ τοιποῦκία τῆ ναρῶλις σὸ χέρ’ καὶ ταιγῶρα σὸ στόμα, ἐκῶθονταν σὰ καϊβέδες ἀπᾶν’ σὸν δρόμον καὶ ἔπιναν ἄλλ’ τῶσᾶ καὶ ἄλλ’ τὴν καβέν ὄσων.

Στῆτα ἐπῆρανεν ἀσὸν δρόμον ὁ ποπᾶ - Γιάννης, φορηκόμενον τὸ λασοῦμενον ξύλα, ἔνας χότζας καθῖσμενος με τὸ κιοῦλᾶν’ νιὰτ’ ἀσῶρον ἀσῶρον σὸ κηρᾶν’ ἀτ’ ἀπᾶν’, εἶδεν ἀτον καὶ ἀγρια ἀγρια κοῦτζ’ ἀτον: — Ὀλαν κιαρῶ καπαετ’ οὔτονουλαρὶ κατῆ βεριορσῶν; (βρὲ ἀπιστε ποπᾶ πῶσον δῖεις τὰ ξύλα;)

— Τρία κορόνια, λέγει ἀτον ὁ Ποπᾶ - Γιάννης ἄμων σασουρεμῆμενος. — Γιῶν’, λέει ἀτον ὁ χότζας, παχαλὶ βεριορσῶν, ἐκὶ κωροῦδς, τσεβῖο ἐσεγῖτα, κῆλ παραπῆρ τσοποῦκ. (ἀκριβᾶ δι’ εἰς ἀτα, δύο κορόνια γῶρ’ τσον τὸ γαϊδουρ’ καὶ ἔλα μετ’ ἐμέν).

Ντὸ νὰ ἐφτάη ὁ Ποπᾶ - Γιάννης! Τρεῖς ὀλόγερα δι’ Τουρῶ κᾶν’ κ’ ὁ χότζας ἀγριος στέκ’ ἐμπροστά τ’. Ἐβῆγθεν, ἐγῶρ’ ἔσεν τὸ λασοῦμενον, ἐκράτεσεν αἴτο ἀσὸ δουκᾶλ’ καὶ ἐκολοῦθησεν τὸν χότζαν. Ἐρῶσαν ἀπέσ’ τὸ τούρκικον τὴν μαχαλᾶν, ὀπίσ’ μερᾶν ἀσὸ ὀρτᾶ - τσομεῖον (Χρυσὸκεφάλων), σ’ ἔσαν διφυλῶν πόρταν ἐμπροστά. Λέγει ἀτον ὁ χότζας σῖτια ἀνοίγ’ τὴν πόρταν, ἐόντιο οὔτονουλαρῖτα, τοπλά ἐτσερῖγε (κατέβασον τὰ ξύλα καὶ τοπλάεφον ἀτα ἀπέσ’) καὶ ἀνοί’ τὰ δύο κανάτια τῆ πάρας. Ἐναν τρανὸν αὐλήν με πελεκημένα πέτρας καὶ σὸ βάθος τ’ ὀσπίτ’ μετ’ ἔναν τζαμικῆν με χρωματιστὰ τζᾶμα καὶ πέτρινα σκάλας τ’ ἐμπροστά. Ὀλόγερα ὀσπίτια πολλὰ καὶ ἄλλα τούρκικα, ἄμων σὴν αὐλήν τὸ χότζα παραθῶρ’ κ’ ἔλεον. Ἄετς ἔσαν σὴν Τουρκίαν ὄλια τ’ ὀσπίτια. (νεγριμανλῶκ, γιάμ’ κάποιος ἔλεπεν τὴν καρὴν καὶ τὰ κοριτζία τῶν).

Ἐκατῆβαν ὁ Ποπά - Γιάννης τὰ ξύλα, ἐκουβάλεον ἀτα ἀπέσ’ σὴν αὐλήν, τερεὶ τὸν χότζαν καὶ περ’ μέν’ νὰ δι’ ἀτον τὰ παραδες καὶ πάει σὴν δουλειάν ἀτ’. Ἄμαν ὁ χότζας ὀραλῆς κ’ γίνεται, πάει ἐβγαίν’ τὰ σκάλας ἐμπαίν’ σ’ ὀσπίτ’ κατ’ λέει τὴν καρὴν ἀτ’ καὶ τὰ δύο κοριτζία τ’, καὶ ἔρται ὕστερὰν θημωμῆνος, τζαζ’ τὸν ποπᾶν ἀβανὰν ἀβανὰν, νὲ πακίρσων κιασὺρ ἀπὰς; τὸκ ἐσεγί ἱσορὶ, βερ ὀτ γεσίττα, σέντα τοπλά οὔτονουλαρὶ ὁ κιοσεγιέ. (Ντὸ τερεὶς ἀβανὰν, ἀπιστε ποπᾶ, φέρον τὸ γαϊδουρ’ ἀπέσ’, ὀς ἀτὸν χορτάρ’ ὀς τρώει καὶ ἐσὺ στωίβαζον τὰ ξύλα ἀπὲ σὴν κιοσέν).

Ἐσορῶν ὁ Ποπᾶ - Γιάννης τὸ λασοῦμενον σὴν αὐλήν ἀπέσ’, ἐσέγγεν τὴν τορμπᾶν σὸ κηρᾶν’ ἂν ἐθε νὰ τρώη κ’ ἀτῶς ἐκουβάλεον κ’ ἐστοῖθαξεν τὰ ξύλα, ἄμων ντὸ εἴπεν ἀτον ὁ χότζας. Ἀσοῦ ἐτελείωσεν καὶ ὕστερὰν τερεὶ ξᾶν τὸν χότζαν ντὸ θὰ λέει ἀτον ξᾶν. Ἄμαν ἐκείνος ἔλλο τιδὲν κ’ εἴπεν ἀτον, ἐκλῶσεν ὀπίσ’ ἔγγεν ἀπᾶν’ τὰ δύο κανάτια τῆ πόρτας, ἐκλειδῶσεν ἀποπέσ’ καὶ ἔρθεν ἐπῆρσεν τὸν Ποπᾶ - Γιάννην ἀσὸ χέρ’ νὰ φέρ’ ἀτον σ’ ὀσπίτ’. Ἐβγαίν’ ἀ σκάλας, ἀνοί’ τῆ τζαμικῆς τῆ πόρταν, ἐσέβαν ἀπέσ’, καὶ ἐπεκεὶ σ’ ἔναν τρανὸν σᾶλαν ἀπέσ’, ἐκλειδῶσεν καὶ τ’ ἐκειθεν, τὴν πόρταν, ἐξέγγεν τὸ κιοῦλᾶν’ ἀτ’ ἀσὸ κηρᾶν’ ἀτ’ καὶ ἐσκῶσεν καὶ ἔσῶρεν ἀτο σὸ σῆτ’ ἀπᾶν’, ἐβγαλ’ καὶ τὴν τζουμπῆν ἀτ’ καὶ ὀροῦζ’ σὴ Ποπᾶ - Γιάννην τὰ ποδαῖα. — Ποπᾶ, λέει ἀτον ρωμάτικα, σ’ ὄχῶρα με ἴσμε ἀτῶρα ντὸ εἴπα καὶ ντὸ εἴποκα σε, σ’ ὄχῶρα με νὰ ποδεῖζῶ τὸ ποδαῖα σ’, κ’ ἐπορ’ νὰ νὰ ἐποῖνα ἄλλῶς, ἐγὼ πα ἄμων ἐσῶν Χριστιανὸς καὶ ποπᾶς εἴμαι, λέει ἀτον καὶ ἀνοί’ τὴν καρδίαν ἀτ’, ἔνας χρυσαφένιος σταυρὸς κωρεμάγεται σὴν γούλαν ἀτ’. Σχῶρα με ἀδελφέ μ’, λέει ἀτον καὶ κλαίει καὶ σ’ οὔται φιλεῖ τὰ δύο χέρια τ’ καὶ κροῦει τ’ ἐκεινοῦ. Ἀνοίγεται ἔναν πόρταν, εἴνας καρὴ καὶ δύο κοριτζία με τὰ σταυρὰ σὰ γούλας ἀτον κωρεμάγμενα, ἔρταν ἐφίλεσαν τοῦ Ποπᾶ - Γιάννην τὸ χέρ’ — τὴν εὐχῆ σ’ πᾶτερ — λέγ’ν’ ἀτον καὶ ἐγονάτ’σαν ἐμπροστά τ’.

Ὁ Ποπᾶ - Γιάννης ἔχασεν ἀτο, ἐσαοῦρεσεν. Τερεὶ ὀλόγερα σὰ τουβάρια κωρεμάγμενα λόγια τοῦ κοραν’ σὰ κοριτζας ἀπέσ’ με τούρκικα γράμματα, τερεὶ τὸν κιοῦλᾶν’ τὸ χότζα σὸ σῆτ’ ἀπᾶν’ με τὴν τζουμπῆν ἀτ’ ἐντάμων, ἐλέπ’ καὶ τὰ χρυσαφένια σταυρὰ σὰ γούλας τοῦ χότζα καὶ τῆ φημῖλιας ἀτ’. Ἐγροῦσεν τὴν μεσελέν. Κλαστοὶ εἶναι ἀσῶτον, λέει ἐκεῖνος ἐκεῖνον, ἐσῶκωσεν τὸ χέρ’ν ἀτ’, ἐδλόγησεν ἀτς καὶ λέει ἐδοξαομένον τὸ ὄνομα σου Κῶρις καὶ ἐφτάει τὸν σταυρόν ἀτ’.

Σ’ οὔνταν ὕστερὰν ὀλ’ ἐντάμων, ἐμπροστά ὁ χότζας καὶ ὁ ποπᾶ - Γιάννης με τοῖ γυναικῶς, κατῆβαίν’νε ἀρῶκα σὸν ὀπῶγῶν, ἀνοί’ ὁ χότζας ἔσαν πόρταν καὶ ἐμπαίν’νε ὀλ’ ἀπέσ’. Ἐναν ἀσῶμένον καντῆλ’ τσοποφῶτζ’ ἐμπροστά σὸν Ἐσταυρωμένον, ψηλὰ ἀπᾶν’ ἀσ’ ἔσαν μικρὸν Ἀγία - Τραπεζᾶν, καὶ ἀπᾶν’ σὴν Ἀγία - Τραπεζᾶν ἔσαν χρυσὸν Ἐθαγγέλιον καὶ δύο Δισκοπῆτρα. Ἐναν ἀσῶμένον θημῶτων κωρεμασμένον τὸν τουβᾶρ’ ἀσ’ ἔσαν καρφῖν καὶ δύο πα καμπαῖτια εἰκόνας — ὁ Ἄγιος Νικόλαος καὶ ὁ Ἄγιος Ἰωάννης — κωρεμασμένα σὸ τουβᾶρ’ ἔσαν ἀντικρῶ σὸ ἄλλο.

— Ἀδελφέ μ’ Ποπᾶ - Γιάννη,

ἔλεει ὁ χότζας, ἀτῶρα ἐγροῦξες τὴν δουλειαν. Τ’ ἐμὸν τὸ κηρῶν πα τὸ ὄνομα Ποπᾶ - Γιάννης ἐν. Θὰ ἐφτάμε ἀτῶρα ἔναν λειτουργίαν ἐντάμων καὶ θὰ μεταλάβωμε, καὶ τὴν Σάββατον ἀσὸ βράδων ἐσὺ λειτουργίαν κ’ εἶεις, θὰ ἐρχεσαι ξᾶν με τὸ γαϊδουρ’ φορηκόμενον ξύλα, ἡ πόρτα ἀκλειδῶτον σαρῶμενον ἀπᾶν’ θὰ ἐν’ κουντᾶς ἀνοίς καὶ ἐμπαίν’τς ἀπέσ’. Θὰ κατῆβαίνωμε ξᾶν ἀδὰ ἀρῶκα σὸ ἐκκλησῶπον, θὰ ἐφτάμε τὴν ἀνάστασιν καὶ ὀστερὰν

Οι παλαιοί μας υποδεικνύουν

Φροντιστήριο Τραπεζούντος και Γυμνάσιον Καλαμαριάς

Παρακολουθώντας από έτιώτην εθνικοκοινωνική δράση το Συλλόγου των «Μεγαλοσχολικών» στην Αθήνα, τον εξήλεψα κυριολεκτικά και έλεονολόγησα εμάς τους «Φροντιστηριακούς», που δεν φιλοτιμηθήκαμε, ούτε παραδειγματιστήκαμε επί τόσα έτη να καταπισθούμε τουλάχιστον οι έμεις με κάτι, που να μας θυμίζει, τι όφειλομε στους ιδρυτές, δωρητές και εφορητές των εκπαιδευτηρίων της αληθινής πατρίδος μας και πως μπορούμε να αποδείξουμε την εθνομιστική μας σ' έκεινους.

Στην ίδια μ' εμάς μοίρα είναι και οι Σμυρνιοί, όπως διεπίστωσα σε μια έορταστική εκδήλωση των «Μεγαλοσχολικών», όπου οι εκπρόσωποι έκεινων δεν απέκρυψαν κάποιο αίσθημα έντροπής για την άμελεια, που έπείδεισαν οι «Ευαγγελικοί» στην κατεύθυνση αυτή, παρ' όλο που στη Ν. Σμύρνη Αθηνών λειτουργεί Γυμνάσιο με το τιμμημένο όνομα «Ευαγγελική Σχολή Σμύρνης» και θεραπεύει κατά ένα τρόπο τη νοσταλγία τους.

Έδώ όμως προτού προχωρήσω όφειλω να δώσω μια εξήγηση: Λέγοντας «Φροντιστηριακούς» δεν εννοώ μόνο τους εκπαιδευτικούς ή τους δασκάλους, που φροντίζοντας στο περιόνιό τους, φροντιστήριο της Τραπεζούντας μόνο, αλλά γενικά σε όλα τα σχολεία, ημιγυμνάσια και γυμνάσια του Πόντου. Με την ίδια έννοια μεταχειρίζομαι και τον όρο «Τραπεζούντικη Κοινωνική Σχολή», γιατί με το όνομα της Τραπεζούντας φέρεται στην «Ιστορία όχι μόνο η πόλις Τραπεζούσ, αλλά και η Αυτοκρατορία του Πιέντου (1204-1461).

Κάποτε, πάνε τώρα 5-6 χρόνια, ξεκινώντας από τον κανόνα, ότι ποτέ δεν είναι άργα, για να κάμη κανείς κάτι το ωραίο και καλό, συνέλαβα την ιδέα να μνησθούμε τους «Μεγαλοσχολίτες». Έτσι και τη δωδεκάτη ώρα. Καί έκαμα την απόπειρα να πείσω μερικόν φίλους, ζητώντας κατά πρόπονη την ενίσχυση άμοδιού παραγόντος, γιατί ήμουν πεπειμένος, ότι με την καλή θέληση του παραγόντος τούτου ή έπιτυχία του σκοπού ήταν άβλυτα εξησφαλισμένη.

Δεν έπείδωκα ωστόσο πράγματα άραία μόνο στη θεωρία και στην πράξη άνεπαίστα. Έλαχ όπ' όψιν μου το γυμνάσιο της Καλαμαριάς, στην οποία πλεονάζει το Ποντιακό στοιχείο και της οποίας ο εργατικός πληθυσμός εν γένει είναι εξαιρετικά προσηχής. Άλλοτε ελξε προσηγήθη κατά ένα σπουδαίον τρόπον το ενδιαφέρον της Εύξεινου Λέσχης (Θεο)νίας για την εργαζόμενη μητέρα της Καλαμαριάς με την ίδρυση δι' έξέδωκ της του «Παιδικού Σταθμού». Το γεγονός, ότι το ίδρυμα τούτο σήμερα λειτουργεί ως Κρατικό, δεν μειώνει την τιμή για την σύλληψη της ιδέας και έκτελεση, που έθεσε δολιχόρου όφειλεται στην Ε. Α. Θ. Πολύ συχνά διάβαζα τότε στον τύπο και την έδηλη: «Η δεινά πόλις του έξεωτικού ενόσθεται την δεινά πόλι, και μόλι ή χαριό της Ελλάδος».

Η «ό σύλλογος του διδακτικού προσωπικού του Α Γυμνασίου η Αημ. Σχολείου της πόλεως Βιαννάλαμιν από την προστασία και κηδεμονία του το χωριό Γ' για την αξιοποίηση των φυσικών του καλλωνών...» κλπ. Και έλεγα: Γιατί να μη ιδρύσωμε το Σύλλογο των «Φροντιστηριακών» με μοναδικό σκοπό την υιοθέτηση του φτωχού γυμνασίου της Καλαμαριάς και με τις συνδρομές μας, ταπεινά και έκτακτες να εξοπλίσωμε το γυμνάσιο αυτό με όλα τα σύγχρονα μέσα διδασκαλίας, να

πλουτίσωμε τη βιβλιοθήκη του με άναγνωστήριο και για τη νεολαία, να ενισχύσωμε τους άπόρους εν γένει μαθητές και να βραβεύωμε τους άριστεύοντες κλπ. με μόνο αντίλλαγμα άπο μέρους του γυμνασίου, να φέρη του λοιπού το όνομα «Φροντιστήριο Τραπεζούντος».

Προς τον σκοπόν αυτόν έίχα άποταθή συγχρόως και στον κ. Δήμαρχο Καλαμαριάς και στον κ. Γυμνασιάρχη με την παράκληση να συζητηθή το θέμα με τον έαμόδιο παράγοντα, που άνέφερα άνωτέρω. Άλλ' ή πρότασί μου έπεσε στο κενό. Γιατί ο τελευταίος με ένα εύστοχο τρόπο άπέρριψε την πρότασι, ισχυριζόμενος, ότι οι Πόντιοι είναι ίκανοί να φτιάξουν στη Θεσσαλονίκη άλλο Φροντιστήριο! Κατ' άνάγκη ενόσθησα τότε και έπερίμενα να έλθω το πλήρωμα του χρόνου και δημιουργηθή το κατάλληλο κλίμα, για να άνακινήσω σήμερα το ζήτημα. Γιατί πιστεύω, όπως και άνωτέρω έίπα, πως ποτέ δεν είναι άργα για να κάμη κανείς το ωραίο και καλό και γιατί έπειτα από 40χρονη διαβίωση και έδρασίσι μας στις νέες μας έστίες, με ποιά διανόμια φέτος και το «Έτος του Έλληνισμού της Ανατολής», επιβάλλεται να στρέψωμε την προσοχή μας στην Καλαμαριά, σαν στην Αχρόπολι του Ποντιακού Έλληνισμού.

Ο γράφων όπέδειξα ένα τρέπο. Δεν είναι έφικτός ο τρόπος αυτός; Τάχα και άλλος. Να έγγράψουν στους προύπολογισμούς των τ ά διάφορα Σωματεία και οι Οργανώσεις των Ποντιών της Ελλάδος και της Διασποράς ειδικό κονδύλιο για τον σκοπό, που μας ενδιαφέρει. Φρονό, ότι μια χειρονομία από Βορρά, άπ' ή Θεσσαλονίκη, άπό την Εύξεινο Λέσχη ή άλλη από Νότο, από την Αθήνα, από την Παμποντιακή Ένωσι, μπορούν να λύσουν το πρόβλημα κατ' εύχην. Άπαιτείται μόνο καλή θέλησι. Οι οίονοι όλοι είναι άριστοι. Και ή Καλαμαριά θα εθνομιστική. Έδοί, έδών.

ΙΩΑΝ ΑΒΡΑΜΑΝΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ «ΤΟ ΒΗΜΑ»

Κύριε Διευθυντά

Στο «ΒΗΜΑ» της Εύξεινου Λέσχης Θεσσαλονίκης, του Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου 1962 διαβήτη το άρθρο του «ερωσθή» με τίτλο «το Λεξικό μας».

Επειδή ο γράφας επικαλείται και το έξης σαν έπιχειρήμα, ότι ο άείμνητος Α. Παπαδόπουλος έεξε έπει από καθήγητή Σ. Λιανίδη ότι πλησιάζει ή ώρα του θανάτου του, τον κρατά δε στη ζωή ο πόθος του να τελειώση το Λεξικό μας και με το άνωτέρω προσπαθεί να θυάξει συμπέριματα, θεωρώ καθήκον μου να πω τα παρακάτω.

Ούδέποτε ο άείμνητος Α. Παπαδόπουλος έχοντας όπ' όψιν του ότι ο θάνατός του πλησιάζει έγραψε τίποτε εκ του Λεξικού εν όσποδύ. Τουλάχιστον μάλιστα μέχρι τέλους ελογισθη μεθοδικός, εντατικός και με ρυθμόν εν άπαύσει ή έπιστημονική μέθοδος και ή διερεύνησις του άλφάβητος.

Πιθανός ο «ερωσθή» να παρημιήνευσεν λόγους μου άνακρομένους εις τον θαυμασμόν εν έπίσημοις εις ήμεις, τους έπισκεπτομένους αυτόν πολύ συχνά ή τόση εργατικότητα, ή μέθοδος και ή άνοιχτή του παρά το προκεχωρηκό της ηλικίας του.

Άλλοτε το τέρστιον εις έκτασιν και βάθος φιλολογικών και γλωσσολογικών έπιστημονικών αούτο έργον δεν έπιτρέπει τούταίς προχειρίσις σκέψις.

Άγνοώ ποίος είναι ο «ερωσθή» — το φευδόμενον καλύπτει το πραγματικόν — αλλά και φίλος και γαστήρος αν είναι εφίλος Πλάτων φιλάττη ή ή άλλησας.

Όσον άφορά δε εις τας παρατηρήσεις δια το «Λεξικόν» νομίζω ότι εν καιρώ ή Έπιτροπή Ποντιακών Μελετών θάει άπαντήσει δόντως.

Ευχαριστών Σ. ΛΙΑΝΙΔΗΣ

ΑΓΙΑΣΜΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΝΕΟΝ ΚΤΙΡΙΟΝ ΤΗΣ ΣΤΕΓΗΣ "ΑΠΟΡΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ"

Την 25ην Νοεμβρίου έλαβεν χώραν εις το ένοικιασθέν νέον κτίριον της «Στέγης Απορού Σπουδαστού» της Εύξεινου Λέσχης Θεσσαλονίκης, επί της κεντροκατάτης όδου Πλάτωνος άρ. 9, άγιασμός και συγκινητική τελετή με δεξίωσις, παρουσία έπιθέκτων μελών της Ποντιακής Κοινωνίας της Θεσσαλονίκης και των τροφίμων φρονιτών, ο άριθμός των όποιων διά το τρέπον άκαδημαϊκόν έτος άνήλθεν εις έξήκοντα έξ (66). Άπαντες οι τροφίμοι ως είναι γνωστόν προέρχονται από τας άγορτάς περιφέρειας και μάλιστα τας άκραιάς της

τήριος της Έρας τούτης Μυσταγωγίας, που άποτελεί ταυτόχρονον εκδήλωσιν θαυμασίας χριστιανικής και κοινωνικής άλληλεγγύης, άντιλαβάνουσε, είμαι βέβαιος ότι συμμετέχει την στιγμήν ταύτην εις εν είδος ιδιαίτερης όμαδικής υιοθέσις, κατά τρόπον προτύπου και παθητικού, ή έρατής του όποιου άντρέπει τους κρατούντας θεαρούς, κατά τους όποιους δεν είναι έπιτρεπτή υιοθέσια εις τους έχοντας φυσικά τέκνα.

Ίδού λοιπόν τα υιοθετούμενα τέκνα ήμών, ο άριθμός των όποιων άνέρχεται εις 66, τα όποια συνθηκαί έλας ιδιόζουσα, άπέσπασαν εκ της άγάλης στοργής των γονέων, ρίψαντα ταύτα εις τας άγάλας ήμών, των εύγενώς προσφερθέντων να τμήσθω δια της παρουσίας σας

δύναμιν, την θαλαπην της οικογενειακής εύτυχίας και χαράς. Έντοσούτα-ό-ότι, οι κόποι και αι θυσίαί μας δεν πρέπει ν' άποθούν επί ματαίω, τούναντι, ο σπόρος των όποιων εις τας νεαράς ήμών καρδίας θα σπείρωμε, θα πρέπει να ελαστώνη προς το συμφέρον ήμών των ίδιων, των οικογενειών μας και του κοινωνικού μας συνόλου. Άπαιτούμεν από ήμεις, διαγωγή κοσμιώτην, φιλομάθειαν και εύγνή μεταδόση έμύλλων, ώστε να καταστήτε όχι μόνον οι άριστες έπιστήμονες της άθρησις, αλλά και οι άνθρωποι έκεινοι δια τούτο άπαιτείται ή Πατρίς μας να υπεργραφείται. Όφείλετε ιδιαίτερος μετά την άποπεράτωσιν των σπουδών σας, ν' αναλάβετε την πανοπλίαν της άνθρωπότητος άλληλεγγύης, προκείμενοι με το ασθητικό, φιλομαθίας και της δικαιοσύνης πάντοτε. Ένδυσθε άσάστως τον θώρακα της Έρας Ποντιακής Έίδας. Περιζώσατε την όσφύν σας με την άγωνιστικήν σπάθη και άγωνιστήτε έξυπνής διαβολέως και διαδόσεως αυτής, δια λόγον και έργον. Όταν άποκαρτήσθητε από το Κοινωνικόν τούτο Έντακτικόν μεταφέρατε μαζί σας και την στοργήν που σας χαρίζομεν σήμερα. Τούτο σημαίνει, μη λησμονείτε το ένδιαφέρον και τους κόπους μας δι' ήμάς και έλλομους να είσθε τούτο, δια να φορητέ χρήσιμοι και σεις εις τους επερχόμενους άδύνατους συνανθρώπους σας, μισμμένοι ούτω τους σημερινούς προστάτας σας εις το έργον των όποιων πρέπει να υπερέβαλετε. Ένώσατε λοιπόν την στοργήν μας με την στοργήν των γονέων σας και κατασκευάσατε εις την ψυχήν σας την κατάλληλον ζώνην από την όποιαν όφείλετε να γενήτε το Μάνα της Εύνομισμένης. Κατασκευάσατε επίσης εις την ψυχήν σας την χρυσήν κωνίδα φυλάττοντες έπιμελώς εν αυτή το τάλαν των άναρτών άνθρώπων, εν συνδυασμόν προς την Χριστιανικήν και Έθνικήν Έίδαν πάντοτε. Άποκρούσατε μετά δδολιχίας την άχαριστίαν που κατανατούς άχαριστικούς άνάνδρους και ταπεινά της κοινωνίας σκύβαλα. Δέν υπάρχει εις τον κόσμον άτιμωτέρα πράξις από την έγκληματικήν και άσύγγικτον άχαριστίαν, ήτις άποτελεί και την ρίζαν

Στιγμιότυπον από τον άγιασμόν.

Β. Έλλάδος. Το νέον κεντριον και εύρύχωρον διαμέρισμα της «Στέγης Απορού Σπουδαστού», καθώς και ο δολιχισμός σχεδόν των εισαχθέντων εις αυτήν στοργικών ενετοίησε άριστήν εντύπωσιν και έδωκόισε πλήρως τας προσδοκίας των πολυπληθών δωρητών και εθεργητών τού ίερού έργου των Ποντιών.

Την τελετήν ταύτην, με ταυτόχρονον γυμνάσιον και έννοκαλισμόν των νεαρών όίκων ελαστών της Ποντιακής μας κοινότητας. Πρώτος έξ ήμών πρό ήλιων στιγμιών έδωσαν το άνακρομένον παράδειγμα προς μίμησιν, έπικυρώνον ούτω την προημιονεύθεισαν έρετήν του σκοπού, και είμαι ύπερμακρόν, παρά την έρανήν του, να τον άποκαλύψω. Είναι ο άξιότιμος κύριος Ευριπίδης Κοσμιδής, όστις πρό ήλιων λεπτών της ώρας κατέβαλεν δραματός έξ χιλιάδας (6000) ως πρώτην δόσιν, ύπέρ του Οίκου Απορού Φοιτητού.

Αίαν συγκινητική και σεμνή, αλλά μεστή μεγάλων νοημάτων και έξαιρετόν παρανέσασιν προς τους τροφίμους, ύπρηθεν ή όμιλία του Προέδρου της Εύξεινου Λέσχης κ. Χαράλαμους Κιγγιχίδου την όποιαν και παραθέτομεν κατωτέρω:

Ίδού ήμέρα και πάλιν, ήν έποίησεν ο Κύριος, άγαλλιασθήσατε και εφρανήσατε εν αυτή, ότι έτελεσάμεν ιδεώδες και έπιτακτικόν χριστιανικόν καθήκον, ελαστούμενος των Ύψιστων Θεών.

Και τώρα στρέψω την προσοχήν μου προς ήμεις αγαπητοί μου Νέοι. Έλάτε μαζί μου και λάβετε την άρμόζουσαν θέσιν ενόπιον των παρισταμένων άξιοεπίδοτων θετών σας γονέων. Υποκλιθήτε με τον προσήκοντα σεσημαμένον προς έκεινους τους όποιους το πρώτον άντικρίβετε. Άποτυπώσατε εις την ψυχήν σας τας στοργικές μορφάς των Άναμνησθήτε εύλόγως και πλείστους Έλλους μακράν της πόλεως τούτης κατοικούτας. Όλοι αύτοι προσφέρουν ό,τι έπιτρέθουν δια να σας δώσουν τα μέσα δημιουργίας του μέλλοντός σας. Σεις οι όποιοι άποασπασθήτε εκ των κόλπων των προσφίλων οικογενειών σας, ήρθατε έδώ ζητούντες την προστασία μας. Σας υποδεχόμεθα με στοργήν πατρικήν, ως παιδια μας. Προσθέτομεν ούτω εις την στοργήν των γονέων σας και την ιδιήν μας, κατά τρόπον μάλιστα σαφή έμπρόκτος άποδεδειγμένον. Σας υποδεχόμεθα εις τους κόλπους μας, όπως ή όρνις τους νεοσσούς της και παρέχομεν κατά δια

προς ήμεις αγαπητοί μου Νέοι. Έλάτε μαζί μου και λάβετε την άρμόζουσαν θέσιν ενόπιον των παρισταμένων άξιοεπίδοτων θετών σας γονέων. Υποκλιθήτε με τον προσήκοντα σεσημαμένον προς έκεινους τους όποιους το πρώτον άντικρίβετε. Άποτυπώσατε εις την ψυχήν σας τας στοργικές μορφάς των Άναμνησθήτε εύλόγως και πλείστους Έλλους μακράν της πόλεως τούτης κατοικούτας. Όλοι αύτοι προσφέρουν ό,τι έπιτρέθουν δια να σας δώσουν τα μέσα δημιουργίας του μέλλοντός σας. Σεις οι όποιοι άποασπασθήτε εκ των κόλπων των προσφίλων οικογενειών σας, ήρθατε έδώ ζητούντες την προστασία μας. Σας υποδεχόμεθα με στοργήν πατρικήν, ως παιδια μας. Προσθέτομεν ούτω εις την στοργήν των γονέων σας και την ιδιήν μας, κατά τρόπον μάλιστα σαφή έμπρόκτος άποδεδειγμένον. Σας υποδεχόμεθα εις τους κόλπους μας, όπως ή όρνις τους νεοσσούς της και παρέχομεν κατά δια

προς ήμεις αγαπητοί μου Νέοι. Έλάτε μαζί μου και λάβετε την άρμόζουσαν θέσιν ενόπιον των παρισταμένων άξιοεπίδοτων θετών σας γονέων. Υποκλιθήτε με τον προσήκοντα σεσημαμένον προς έκεινους τους όποιους το πρώτον άντικρίβετε. Άποτυπώσατε εις την ψυχήν σας τας στοργικές μορφάς των Άναμνησθήτε εύλόγως και πλείστους Έλλους μακράν της πόλεως τούτης κατοικούτας. Όλοι αύτοι προσφέρουν ό,τι έπιτρέθουν δια να σας δώσουν τα μέσα δημιουργίας του μέλλοντός σας. Σεις οι όποιοι άποασπασθήτε εκ των κόλπων των προσφίλων οικογενειών σας, ήρθατε έδώ ζητούντες την προστασία μας. Σας υποδεχόμεθα με στοργήν πατρικήν, ως παιδια μας. Προσθέτομεν ούτω εις την στοργήν των γονέων σας και την ιδιήν μας, κατά τρόπον μάλιστα σαφή έμπρόκτος άποδεδειγμένον. Σας υποδεχόμεθα εις τους κόλπους μας, όπως ή όρνις τους νεοσσούς της και παρέχομεν κατά δια

σας, προσέξατε με πάσαν άνιστηρότητα το παρόν. Μην άνυπακούετε ποτέ εις την όρνιθ ό,τι ήμπορείτε να τελειώσατε σήμερα. Προσηγή, εις το τελευταίον πούτο σημείον που άποφύλαξέτε νύμον άπαράβατο δι' έκεινους οι όποιοι θέλουν ν' άνέλθουν εις άνωτέρας βαθμίδων εν τή Κοινωνία και μόνον υπό τας προεκτεθείσας συνθήκας κερδίζετε το λαμπρότερον μέλλον που γλυκοφύγει πλησίον πάντος φιλοπροόδου νέου, άρκεί μόνον να μην μισωπάηη προς της λάμψεως αύτου.

Παρηγόρη οι έποικοί καθ' ής ήρκεί ένα πτυχίον προς άποκατάστασιν. Σήμερα όμως μόνον οι καλώς εκπαιδευμένοι έπιστήμονες θα καταρθώσουν να εξασφαλίσουν τα μέσα ζωής, και άνάβαση, δια δε τούτ έλαστού, το μέλλον διαγράφεται σκοτεινόν και άβέβαστον. Ό,τι ήδηποτε και αν είναι το έπάγγελμα σας, άναμνησθήτε να υπερέχετε των άλλων χωρίς δεσβαίως να μισήτε τους συναγωνιζόμενους συναδέλφους σας. Ό λογικός έλλος δελτιώνεις τον άνθρωπον, έλεγχεύει το πνεύμα και μορφώνει το ήθος. Μη φθονήτε μόνον κανένα. Πρέπει να γνωρίζετε, ότι ο φθονερός άνθρωπος είναι ένδομύχου πικρίας και θλίψεως. Εις την γλώσσαν του φέρει φάρμακον το όποιον άνάλοιη και κατακρίσκει δια την εύτυχίαν των άλλων. Πάσα εύτυχία, όπι συνανθρώπων του, αυτώνότων είναι, θα πληγώνει θανάσιμα την ψυχήν του.

Περιφρονήτε τας παραινέσεις τούτας, συνιστατά προς ήμεις, όπως καταστήτε άθρηπικά σκαπανέσι της Έρας Ποντιακής Έίδας και εργασθήτε προς πάσαν κατεύθυνσιν εις την καλλιέργειαν και διάδοσιν αυτής δια τα πέρας της Έλλάδος και πέραν των όρίων αυτής. Διαβαλάσατε εις την μνήμην σας τον θρυλικόν Ιστορικόν Πόντον ως προγονικήν παρακαταθήκην. Θέλομεν την άσπληγνόν τήρησιν της παρακαταθήκης τούτης, διότι θα έλθω ήμέρα κατά την όποιαν θα έπωμε, «το στήμον καλώ».

Σας εύχόμεθα όλοφύρος όπως φανήτε άντάξιοι του δικαίου προσδοκίου των οικειών σας, ήμών των κατά δύναμιν προστατών σας και του Ένδούσ ήμών Έθνος. Είθε, όταν έξέρχασθε από το Ίδρυμα τούτο, άναφανήτε εκείνο το όποιον ο Άυτοκράτορ Άδριανός άνεφώνησεν, έξερχόμενος του Ναού της Δέμητρος εν Έλευ

Η «Στέγη Απορού Σπουδαστού». Τρόφιμοι φοιτηται εις ένα τμήμα της ώραιάς θεράντας της.

πάρης καίας εν τώ κόσμω τούτω. Σκεφθήτε ιδιαίτερος, ότι το παρελθόν είναι διδάγματάν μόνον παρεχόμενον, το δε μέλλον δεν είναι τώρα εις την εξουσίαν σας, δύνασθε όμως να κερδίζετε το μέλλον, όταν έτοιμάσασθε προς τούτο και να έπιτύχετε πλήρως εις την ζωήν

αυτή, μετά το πέρας των Έλευσινών Μυστηρίων. «Εξήλθον πολύ διάφορος ή ήτις ήμην είσελεύσασθαι». Έξέρχασθε και σεις, άριστοι έπιστήμονες, και νέοι χαρακτήρες κατά πάντα άκέραιοι, φημισμένοι ιδιαίτερος με τα «ματάρ της θρησκείας και την πίστιν προς την αλιαν και άκτινοβολούσαν Έλλάδα μας».

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΑ «ΓΛΩΣΣΙΚΑ», ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝ. ΑΒΡΑΜΑΝΤΗ ΤΟΥ Κ. Π. Η. ΜΕΛΑΝΟΦΥΔΟΥ

Άγαπητέ Γιάννη, Συμφωνούμεν άπολύτως εις μερικά σημεία και διαφωνούμεν μάλλο.

Άγαπητέ Γιάννη, Συμφωνούμεν άπολύτως εις μερικά σημεία και διαφωνούμεν μάλλο.

Άγαπητέ Γιάννη, Συμφωνούμεν άπολύτως εις μερικά σημεία και διαφωνούμεν μάλλο.

Διά τον Άμανάτ διαμένω ότι είναι καθαρός ποντιακή λέξις εκ του άμ αν άτ — εμ αν έτ — (παρκαταθήκη) λέξην χρησιμοποιομένη συχνά. Τάσθηται ότι το όνομα έδίδετο σε άγόρια που ήσαν μονάκριβα στην οικογένεια και τα άκριβέριον στην προστασία του Θεού ως παρακαταθήκην πολύτιμου. Σηγήνους την γνώμην μου εις το γεγονός ότι μόνον εις τον Πόντον ε συνηθίζετο το όνομα, ενώ αν έπρόκειτο για το ζενικό και ασάνιον Άμμανάτι, έφρασε ν' άπαντά και Άμμανάτι συχνότερα στην έπί μακρόν διατελέσασαν Φραγκοκρατοριμένη Έλλάδα. Το ίδιο συμβαίνει με το όνομα Κ αν ή (καίνατι, φράσιν), που έδίδετο εκ κορίτια για να δείξουν: φράσιν α, δεν θέλομε άλλο κορίτσι. Σ τ ά λ α — να σταθή, να ζήσθ (όπως έδω και το Σταμάτης) κ.ά.

Χάικοι! Χάικοι! Τόμα νή χοζιά: ίκοι! (Έβραίοι! Έβραίοι! στο σπίτι τους δεν είναι κύριοι, φερέοικοι). Η λέξις χρησιμοποιείται μόνον εις τας παλαιούς πόλεις της Κοινομαίας, όπου ύπηρχαν έλληνικά παρκοιαία και συνεώς από Έλληνας την ήκουσαν. Το ότι δεν έχει σχέση με το Πίνδος παραδέχομαι. Άλλως τε οι Ρώσοι των νοτιών παραλίων εύρισκόμενοι εις άμσον εφανήν με τους Έλληνας, άκουσαν άπ' αυτούς ότι οι Έλληνες αλάπαζαν τα νεογέννητα βρέφη προς άπολύμωσιν, ενώ οι Ρώσοι τα έπλυναν με νερό. Γι' αυτό χλευστικός τους Έλληνας άνόμαζαν: σαλονί γορέκι (άλωμαμένη Έλληνα).

Μόνον ένας κωτσός έλέγετο Γιάννη και αυτός ήταν χωροφυλάκας. Έπί τη εύκαιρία, αγαπητέ Γιάννη, άς θυμηθώμε και το έξης εύθυμο κερσιστικό που διηγούσασθαι Ρώσοι χάρην θυμωδίας εις τας συναναστροφάς τους με τους Έλληνας. Μετά τον Κριμαϊκόν πόλεμον, ο Τσάρος κατήλθεν εις Σεβαστούπολιν να ίδη τας καταστροφάς του πολέμου και να τιμήσθ τους γενναίους Έλληνας άγωνιστάς. Στον Μπαλουκλαβάν, πολίτην με άμνην έλληνικόν πληθυσμόν, καταγόμενον κυρίως από τα νησιά του Αιγαίου, ο Τσάρος έπαρόκειτο να έπαιθωρήσθ και παρασημοφορήσθ την έλληνικήν λεγεώνα.

Γιά τα μανάτια δεν έχω να προσθέσω τίποτε. Όσον άφορά το Πινδος πάλιν διαφανών (καίτοι δεν άποκλείω άπολύτως και την δική σου έσδοχή). Πίνος = άρχαία λέξις σημαίνει ούτος, θρόμα. Έμεις είχαμε χλευστικόν: πιν ν ή = άκίβησθ, θρωμερή. Άλλά και στην ρωσικήν την ίδίαν σημασία είχε. Πώς συμβαίνει αυτό δεν γνωρίζω. Ίσως την ήκουσαν από τους δικούς μας και την άναπαύσασαν. Δεν την ήκουσα ποτέ από σοβαρούς Ρώσους, αλλά μόνον από άμορφώτους λαϊκούς τύπους ως χλευστικόν ή έδρον των εκ Πόντου καταγομμένων Έλλήνων — Γρεκ λιπτός = άκίβη

Την διάθεσιν των Ρώσων για κοροδία δεν δεικνύει και το έξης: Οι Έλληνες οι έγκατασταθέντες εις Κριμαίαν (Λεβαδίαν — Καραταϊόλι) από τον Αίμαρον Κατσώνην και άγρότερον στον λιμενικόν Μπαλουκλαβάν, έλαβαν μέρος εις τον Κριμαϊκόν πόλεμον και διεκρίθησαν: Παπαζώλης, Παπαδόπουλος, Καλογεράς, Βατικιώτης, Παμμουλίκης (χρυσός σταυρός του Αγ. Γεωργίου) κ.ά. Συχνά ήκουον οι Ρώσοι την λέξην καπετάνος αι το όνομα Γιάννης.

Ενοείται ότι οι στρατιώται άγνωστοί της ρωσικήν καθώς και ο καπετάνος ιαν. Εφρονήσε λοιπόν αυτόν να χαθή όλίγα ρωσικά λέξεις να γραφείσθ στον Τσάρον και έμια και σπουδαιότερα τα παραγγέλματα. Η λεγών θα παρετάσσοτο έπί της παραλαίας. Ο καπετάνος τούς έμιασε να παρουσιάσων όπλα με το έξης παραγγέλματα: Ζώτα να μωρέ! λιπώ να Τσάρε! (Τον προσών σας στην θάλασσα και το προσών σας στον Τσάρον). Παραετήχασαν οι άρματιών έκκεινοι στρατιώται επί της παραλαίας και άμα κατέφρασαν ο Τσάρος έφραμπος περιρικολόμενος από Μ.

